

Nr 157.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1948/49 m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Allan Vougt.

Sammanfattning.

I propositionen framlägges förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1948/49. I samband därmed föreslås, att per den 1 juli 1948 skall inrättas en ny delfond under fastighetsfonden, benämnd Befästningars delfond, för redovisning av befästningar och bergrumsanläggningar. Vissa befästningar å flygfälten avses dock skola redovisas å flygvapnets delfond. Reparations- och underhållskostnader för ifrågavarande anläggningar föreslås skola beräknas i viss relation till anläggningsvärdet. Slutligen framläggas vissa principförslag rörande redovisning och beräkning av underhållskostnader för övnings- och skjutfält samt flygfält m. m.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 5 mars 1948.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1948/49 m. m. samt anför därvid följande.

Inledning.

Från och med budgetåret 1940/41 redovisas huvuddelen av försvarets fastigheter å en särskild i rikshuvudboken uppförd kapitalfond, numera benämnd försvarets fastighetsfond. Denna fastighetsredovisning omfattar dock icke befestningsanläggningar, ej heller fastigheter av enbart kulturhistoriskt värde. Sedan i enlighet med beslut av 1943 års riksdag vissa av försvarets fabriker organiserats såsom statligt affärsverk, varvid fabrikenas tillgångar och skulder från och med budgetåret 1944/45 upptagits till redovisning å en särskild kapitalfond, benämnd försvarets fabriksfond, ha vidare de av fabrikenas disponerade fastigheterna från samma tidpunkt överförts från fastighetsfonden till fabriksfonden.

Försvarets fastighetsfond består för närvarande av tre delfonder, nämligen arméns delfond, marinens delfond och flygvapnets delfond.

I årets statsverksproposition, bilaga 2 till specifikation av inkomsterna å riksstaten, har framlagts ett beräknat förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1948/49. Till grund för detta statförslag ligga framställningar från arméns fortifikationsförvaltning, marinförvaltningen och flygförvaltningen, över vilka framställningar riksräkenskapsverket avgivit utlåtande. I överensstämmelse med statförslaget ha å driftbudgeten i förslaget till riksstat bland Inkomster av statens kapitalfonder upptagits de i statförslaget för respektive delfonder angivna överskotten och bland Egentliga statsutgifter å fjärde huvudtiteln under rubriken C. Försvarskrafterna med tills vidare beräknade belopp upptagits särskilda anslag för ersättning till envar av fastighetsfondens tre delfonder för förvaltningsmyndigheternas rätt att nyttja de till fonden hörande eller av fonden förhyrda fastigheterna. Nämda anslag ha beräknats till för arméns delfond 21 122 000 kronor, för marinens delfond 7 488 000 kronor och för flygvapnets delfond 12 481 000 kronor.

Innan jag ingår på frågan om fondens stat för nästa budgetår, torde jag få till behandling upptaga spörsmålet om redovisning och underhåll av dels befästningar och bergrum, dels övnings- och skjutfält samt flygfält.

Efter av Kungl. Maj:t erhållet bemyndigande anmodade jag den 7 maj 1946 byråchefen i riksräkenskapsverket C. A. Murray att såsom utredningsman inom försvarsdepartementet biträda med utredning angående redovisning å försvarets fastighetsfond av och beräkning av underhållskostnaderna för sådana militära anläggningar, som borde underhållas enligt andra normer än de för byggnader gällande, samt andre kanslissekreteraren i försvarsdepartementet R. C. F. B. von Horn att såsom sekreterare biträda utredningsmannen. Sedermera anmodade jag den 21 maj 1946 byrådirektören hos domänstyrelsen J. A. von Bergen, civilingenjören B. E. Jondal och ingenjören K. M. Hassellvall att såsom experter stå till utredningens förfogande för samråd och särskilda utredningsuppdrag.

Utredningen, som antagit benämningen 1946 års militära fastighetsutredning, har i skrivelse den 2 februari 1948 avgivit förslag rörande redovisning och underhåll av dels befästningar och bergrum, dels övnings- och skjutfält samt flygfält.

Över förslagen ha utlåtanden avgivits av chefen för försvarsstaben, försvarets civilförvaltning, arméns fortifikationsförvaltning, marinförvaltningen, flygförvaltningen, riksräkenskapsverket, byggnadsstyrelsen och domänstyrelsen.

Redovisning och underhåll av befästningar och bergrum.

Nuvarande grunder för redovisning och beräkning av underhållskostnader.

I samband med att försvarsväsendets fastighetsfond inrättades per den 1 juli 1940 upptogs till redovisning å fonden försvarets fasta egendom med undantag av bland annat befästningar. Reparations- och underhållskostnaderna för i fastighetsfonden invärderad fast egendom, inklusive vissa i fonden invärderade bergrumsanläggningar, beräknades i statförslaget för fonden för budgetåret 1940/41 till viss procent av byggnadsvärdena.

Kostnaderna för anordnande och underhåll av befästningar, vilka kostnader före den 1 juli 1940 hänfördes till byggnadsanslagen, ha sedan fastighetsfonden inrättats täckts från särskilda anslag under driftbudgeten. Kostnaderna för anordnande av i berg insprängda förråd och verkstäder m. m. ha däremot täckts från anslag under såväl drift- som kapitalbudgeten. Till den del, som anläggningarna utförts med anlåtande av medel från kapitalbudgeten, ha anläggningarna upptagits till redovisning å fastighetsfonden. Övriga dylika anläggningar ha hänförts till kategorien befästningar. Medel till underhåll av dessa anläggningar ha — liksom för egentliga befästningar — beräknats under anslaget till befästningars underhåll.

Frågan om sättet för beräkning av reparations- och underhållskostnader för

försvarets fastigheter har sedermera gjorts till föremål för flera undersökningar. Sålunda verkställde intendenten hos byggnadsstyrelsen K. Bildmark, på uppdrag av besparingsutredningen, utredning angående besparings- och rationaliseringsåtgärder i fråga om underhållet av bland annat försvarets byggnader, vilken utredning sedermera i vad avsåg försvaret gjordes till föremål för ytterligare överväganden inom 1943 års militära fastighetsutredning. I sitt den 1 november 1944 avgivna utlåtande framlade utredningen förslag till ändrade grunder för beräkning av de i staten för försvarsväsendets fastighetsfond uppförda posterna för bestridande av reparations- och underhållskostnader m. m. En redogörelse för innehållet i sistnämnda utredning återfinnes i proposition 1945: 180.

1945 års riksdag (skrivelse nr 202) godkände sedermera ett av Kungl. Maj:t i förenämnda proposition framlagt, på 1943 års militära fastighetsutrednings utlåtande grundat förslag till ändrade grunder för beräkning av de i staten för försvarets fastighetsfond uppförda posterna till reparations- och underhållskostnader m. m. Enligt de nya reglerna skulle medelsbehovet för reparation och underhåll av försvarets byggnadsbestånd, med undantag av vissa anläggningar av speciell karaktär, beräknas till viss procent av den faktiska byggnadskostnaden för varje särskild byggnad. Underhållskostnaderna för övningsfält, skjutfält och flygfält med däri ingående jordbruks- och skogsfastigheter ävensom för kajer, dockor, broar m. fl. likartade anläggningar skulle beräknas enligt särskilda grunder. I berg insprängda anläggningar, vilka invärderats i fastighetsfonden, skulle fortfarande redovisas på fonden och kostnaderna för underhållet bestridas från fondens stat. Någon särskild norm för beräkning av underhållskostnaderna för dessa anläggningar angavs emellertid icke.

De av 1945 års riksdag godkända nya reglerna för beräkning av underhållskostnaderna för försvarets fastigheter ha ännu icke i full utsträckning tillämpats, beroende främst på att erforderliga kortregister över fastigheterna ännu icke färdigställts. Med hänsyn härtill har vid beräkning av anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. från och med budgetåret 1945/46 tillämpats ett på fastighetsutredningens förslag grundat förenklat beräkningssätt.

I staten för försvarets fastighetsfond ha sedan budgetåret 1945/46 under anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknats medel för löpande reparation och underhåll av sådana i berg insprängda anläggningar m. m., som äro invärderade i fastighetsfonden. För budgetåret 1947/48 har för ifrågavarande ändamål räknats med 1 000 000 kronor under arméns delfond, 560 000 kronor under marinens delfond och 52 000 kronor under flygvapnets delfond. Av beloppet 1 000 000 kronor under arméns delfond avses emellertid endast 125 000 kronor för löpande reparation och underhåll av berggrusmanläggningar. Återstoden, 875 000 kronor, avses nämligen för bestridande av kostnaderna för utförande av vissa bergrensings- och förstärkningsarbeten i centrala ammunitionsförråd, vilka kostnader angivits vara av engångsnatur. Av det under marinens delfond beräknade be-

loppet, 560 000 kronor, avses ett belopp av i runt tal 100 000 kronor för det löpande underhållet av berggrumsanläggningar, medan återstoden avses för underhåll av hamnanläggningar m. m.

Utöver de medel för underhåll av i berg insprängda anläggningar, som utgått från fastighetsfondens anslagspost till reparations- och underhållskostnader m. m., ha sedan budgetåret 1940/41 under driftbudgeten anvisats särskilda anslag till befästningars underhåll m. m., vilka anslag jämväl avsetts för underhåll av i fastighetsfonden icke invärderade berggrumsanläggningar. För budgetåret 1947/48 ha för underhåll av arméns, marinens och flygvapnets befästningar m. m. anvisats anslag av respektive 1 300 000 kronor, 1 100 000 kronor och 200 000 kronor. Från dessa anslag skola emellertid bestridas kostnaderna för bland annat forskningsverksamhet beträffande befästningar, underhåll av i fastighetsfonden icke invärderade baracker samt avlöning av viss icke-ordinarie personal. Därest de för dessa särskilda ändamål avsedda medlen under ifrågavarande anslag undantagas, kvarstå för det löpande underhållet av befästningar och bergrum under arméns, marinens och flygvapnets anslag belopp av respektive 1 025 000 kronor, 665 000 kronor och 190 000 kronor eller sammanlagt 1 880 000 kronor. Härjämte har för budgetåret 1947/48 under arméns anslag till drivmedelsförråd m. m. beräknats ett belopp av 100 000 kronor för underhåll av i berg insprängda drivmedelsförråd.

1946 års militära fastighetsutredning.

Inledningsvis har fastighetsutredningen erinrat om att avsikten med inrättandet av statens fastighetsfonder i främsta rummet varit att man genom att upptaga staten tillhöriga fastigheter såsom kapitaltillgångar skulle få en redovisning av statens fasta egendom i riksbokslutet och därmed även erhålla en möjlighet att fördela kostnaderna för anskaffning av nya fastigheter på ett större antal budgetår. Fastigheterna skulle alltså kunna finansieras med lånemedel och det genom denna finansiering redovisade kapitalet skulle kunna täckas med driftbudgetmedel under en period, svarande mot fastigheternas avskrivningstid. Samtidigt därmed skulle även vinnas, att man kunde erhålla en samlad redovisning av underhållskostnaderna för de statliga fastigheterna och säkrare normer för beräkning av dessa underhållskostnader.

Utredningen har till en början undersökt, huruvida de skäl, som motiverat inrättandet av statens fastighetsfonder och redovisningen av de statliga fastigheterna å dessa, även ägde bärkraft med avseende å befästningar och berggrumsanläggningar. Utredningen ansåge, att så vore fallet med avseende å flertalet i berg insprängda förrådsanläggningar, oljelagringsanläggningar och verkstäder. Egentliga befästningar syntes däremot icke vara av den karaktär, att anskaffningskostnaden borde fördelas på ett flertal budgetår. Befästningar tillkomme vanligen i ett visst strategiskt läge, om vars varaktighet intet vore känt, och de representerade, bortsett från den del till vilken de kunde utnyttjas för förråd, oljelagring och verkstadsarbeten, icke något kommersiellt värde. Det vore emellertid svårt att åstadkomma en gränsdrag-

ning mellan befästningar och anläggningar som naturligt kunde hänföras till fastighetsfonden. En befästningsanläggning kunde sålunda vara belägen på mark, som redovisades å fastighetsfonden. Den kunde vidare inrymma vissa anläggningar, som mycket väl kunde och i viss utsträckning även borde redovisas på fonden. Inom befästningsområdet kunde därtill finnas baracker och andra ovanjordsbyggnader, som borde redovisas såsom tillgångar för fonden. För att erhålla en samlad redovisning på ett ställe av mark, byggnader och övriga anläggningar måste det därför anses lämpligt, att jämväl hänföra egentliga befästningsanläggningar till fastighetsfonden. Dessa anläggningar borde, liksom redan nu vore fallet med de å fonden redovisade bergförråden, redovisas allenast med klumpbelopp.

Från de olika försvarsgrensförvaltningarna har utredningen införskaffat uppgifter å anläggningsvärdet per den 1 juli 1946 av befintliga befästningar och bergrumsanläggningar (förråd, verkstäder, hangarer m. m.), av vilka uppgifter framgår, att inom fastighetsfonden finnas invärderade befästningar och bergrumsanläggningar till ett anläggningsvärde per den 1 juli 1946 av nära 100 miljoner kronor, medan värdet av dylika anläggningar, som icke invärderats i fonden, uppgår till närmare 400 miljoner kronor.

Beträffande frågan om avskrivning av nu ifrågavarande försvarsanläggningar har utredningen anfört följande.

Skillnad borde göras mellan å ena sidan egentliga befästningar, som borde vara helt avskrivna, samt å andra sidan i berg insprängda anläggningar med kommersiellt värde, vilka kunde avskrivas under en längre följd av år. Det bleve i så fall nödvändigt att dela upp anläggningskapitalet så till vida att man fastslog vilken del av beloppet som borde vara helt avskriven och vilken del som borde avskrivas under en följd av år. Även om en sådan uppdelning bleve i viss mån godtycklig, syntes den dock icke vara förenad med några större svårigheter att genomföra. Härvid kunde man givetvis, på samma sätt som skett vid inrättandet av försvarets fastighetsfond, utgå från förutsättningen att alla anläggningar, som redan vore täckta med å driftbudgeten anvisade medel, skulle redovisas såsom i sin helhet avskrivna.

Utredningen har erinrat om att redan 1943 års militära fastighetsutredning såsom förutsättning för en ordnad fastighetsbokföring uppställt, att de olika byggnaderna och anläggningarna funnes redovisade i en specificerad förteckning, vilken förteckning borde vara upprättad i form av ett kortregister. Därest befästningar och ännu icke invärderade bergrumsanläggningar komme att upptagas till redovisning över fastighetsfonden, borde detta register även omfatta sådana anläggningar.

Utredningen har beträffande denna redovisning anfört följande.

På korten för varje anläggning borde finnas angivna anläggningskostnaderna med den fördelning på enheter som för redovisningen vore nödvändig, d. v. s. markvärde, byggnadsvärde, anläggningsvärde för befästningar samt anläggningsvärde för andra bergrum. Dessa värden borde vara fasta och korrigeras endast i den mån nyinvesteringar gjordes eller anläggningar slopades. Andra årliga noteringar borde icke förekomma med avseende å anläggningsvärdet. För avskrivningen borde det vara tillfyllest att det årliga avskrivningsbe-

loppet angåves jämte den tid, under vilken avskrivning skulle ske. För uppgörande av bokslut skulle en gång om året anläggningsvärdet och beloppet för årsavskrivningarna summeras. Vid summering av anläggningsvärdet för byggnader och anläggningar borde dessa kunna uppdelas i grupper, beroende på vilken underhållskvot, som skulle komma i fråga. Med tillhjälp av kortregistret borde alltså bokföringsvärden, årsavskrivning och underhållskostnader kunna uträknas utan att nya arbetskrävande förteckningar skulle behöva upprättas.

För redovisning av befästningar och bergrum har utredningen föreslagit, att en särskild, för försvarsgrenarna gemensam delfond, förslagsvis benämnd befästningars delfond, inrättas. Utredningen har härom anfört följande.

För en dylik redovisning talade till en början den omständigheten, att åtskilliga bergrumsanläggningar utnyttjades för ändamål, som vore gemensamma för de olika försvarsgrenarna. Så vore t. ex. fallet med de å arméns delfond invärderade centrala ammunitionsförråden. Jämväl den omständigheten, att för försvaret gemensamma normer för beräkning av underhållskostnaderna för befästningar och bergrumsanläggningar borde fastställas, talade för att anläggningarna skulle redovisas under en gemensam delfond. För en dylik redovisning talade vidare den omständigheten, att ärenden angående planering, konstruktion och underhåll av befästningar — med undantag för vissa å flygfälten befintliga befästningar (flygplanvärn och flygplanvägar) — enligt beslut av 1947 års riksdag framdeles skulle handläggas å en särskild underavdelning — befästningsbyrån — inom den nya fortifikationsförvaltningen. Omförmälda å flygfälten befintliga befästningar borde emellertid upptagas till redovisning å flygvapnets delfond, då underhållet av dessa anläggningar alltjämt skulle handhas av flygförvaltningen.

Utredningen har i detta sammanhang framhållit, att utredningens förslag om inrättande av en särskild delfond för befästningar gällde under förutsättning att de tre nuvarande delfonderna komme att bibehållas efter bildandet av den gemensamma fortifikationsförvaltningen. Skulle dessa delfonder sammanslås, vore det icke i och för sig nödvändigt att en särskild delfond för befästningar inrättades. Det kunde då vara tillfyllest, att en särskild post anvisades för underhåll av de anläggningar, som omhänderhades av befästningsbyrån.

Utredningen har därefter övergått till behandling av frågan om beräkning av underhållskostnaderna för befästningar och bergrumsanläggningar. Utredningen har till en början erinrat om att medel för bestridande av reparations- och underhållskostnader för dylika anläggningar dittills anvisats såväl under staten för försvarets fastighetsfond som under de å driftbudgeten upptagna anslagen till befästningars underhåll m. m. samt till drivmedelsförråd m. m. Särskilda normer för beräkning av underhållet av dessa anläggningar hade saknats. Beräkningen av underhållskostnaderna hade sålunda skett efter för varje år verkställd särskild uppskattning. För budgetåret 1947/48 hade för underhåll av i fastighetsfonden invärderade befästningar och bergrumsanläggningar anvisats tillhopa 277 000 kronor, motsvarande 0,3 % av det till cirka 100 miljoner kronor uppgående anläggningsvärdet. För underhåll av i fastighetsfonden icke redovisade befästningar och bergrumsanläggningar hade för

samma budgetår anvisats ett belopp av 1 980 000 kronor, motsvarande 0,5 % av det till cirka 400 miljoner kronor uppgående anläggningsvärdet. Det sammanlagda beloppet för underhåll av ifrågavarande anläggningar uppginge sålunda till $(277\ 000 + 1\ 980\ 000 =)$ 2 257 000 kronor, motsvarande 0,45 % av det totala anläggningsvärdet.

Då de underhållskvoter, som användas med avseende å byggnader, icke kunna användas å befästningar och bergrumsanläggningar, har utredningen ansett, att, på samma sätt som skett för byggnader, en särskild norm för beräkning av underhållet av dylika anläggningar borde fastställas. Sedan civilingenjören Jondal och ingenjören Hassellvall anmodats att såsom experter biträda utredningen, hade utredningen åt experterna uppdragit att verkställa en undersökning rörande beräkning av underhållskostnader för i berg insprängda försvarsanläggningar. Resultatet av experternas undersökningar hade redovisats i en såsom bilaga till utredningens skrivelse fogad promemoria. För fullgörande av sitt uppdrag hade experterna till en början införskaffat uppgifter angående anläggningskostnader och tekniska data beträffande 14 olika i berg insprängda försvarsanläggningar. Anläggningarna hade indelats i tre huvudgrupper, varav den ena omfattade verkstäder, den andra förråd av olika slag och den tredje andra bergrumsanläggningar (huvudsakligen av befästningskaraktär). För de olika anläggningarna hade verkställts beräkning av underhållskostnaderna. Enligt experternas beräkningar uppginge underhållskostnaden i procent av de för vederbörliga huvudgrupper angivna anläggningsvärdena till 0,28 % för verkstäder, 0,53 % för förråd och 0,58 % för andra bergrumsanläggningar, medan underhållskostnaden i kronor per kubikmeter utsprängt berggrum uppginge till 0,14 kronor för verkstäder, 0,33 kronor för förråd och 0,45 kronor för andra bergrumsanläggningar.

Utredningen har beträffande de av experterna verkställda undersökningarna anfört, att undersökningarna visat, att ju större det för en viss anläggning utsprängda bergrummet vore desto lägre bleve underhållskostnaderna per kubikmeter. Detta vore jämväl förklaringen till att underhållskostnaderna för huvudgruppen verkstäder, i vilken grupp endast inginge två verkstäder, nämligen en större med 173 000 kubikmeter utsprängt berggrum och en mindre med ett utsprängt berggrum av endast 3 700 kubikmeter, vore betydligt lägre än för övriga huvudgrupper. De för huvudgrupperna förråd och andra bergrumsanläggningar av experterna angivna underhållskostnaderna (omkring 0,55 % av anläggningsvärdet och omkring 0,40 kronor per kubikmeter utsprängt berggrum) motsvarade enligt utredningens uppfattning bättre de verkliga genomsnittliga underhållskostnaderna för bergrumsanläggningar. Av befintliga, i berg insprängda försvarsanläggningar kunde nämligen endast ett fåtal rubriceras såsom stora anläggningar, medan huvuddelen utgjordes av medelstora och mindre anläggningar.

Beträffande sättet för beräkning av underhållskostnaden för befästningar och berggrum har utredningen anfört följande.

Såsom utgångspunkt kunde väljas antingen viss i kronor bestämd kostnad per kubikmeter utsprängt berggrum (volymmetoden) eller viss procentsats av

det vid angiven tidpunkt uppgivna anläggningsvärdet (procentmetoden). För att kunna tillämpa volymmetoden fordrades emellertid att man hade tillgång till uppgifter angående volymen av utsprängt berggrum. Dylika uppgifter hade emellertid endast kunnat framskaffas beträffande egentliga bergrumsanläggningar, medan motsvarande uppgifter för befästningar hittills icke kunnat erhållas. Däremot finnes uppgifter angående anläggningsvärdet beträffande såväl befästningar som berggrum. Med hänsyn till önskvärdheten av att erhålla en för såväl befästningar som berggrum gemensam norm för beräkning av underhållskostnaden, ansågo utredningen sig därför böra förorda, att procentmetoden och icke volymmetoden tillämpades för fastställandet av ifrågavarande underhållskostnad.

Beträffande härefter den procentsats, som borde tillämpas, har utredningen till en början ansett sig böra förorda, att för såväl egentliga befästningar, vilka till stor del bestode av i berg insprängda anläggningar, som för övriga bergrumsanläggningar fastställdes en gemensam procentsats för underhållet. Olika procentsatser för befästningar och bergrumsanläggningar skulle nämligen leda till svårigheter vid beräkningen av underhållsmedlen, enär i så fall måste fastställas vilka anläggningar som skulle anses såsom befästningar och vilka som skulle rubriceras såsom bergrumsanläggningar. Procentsatsen borde tills vidare bestämmas till 0,5 % av anläggningsvärdet per den 1 juli 1946. Denna procentsats överensstämde med den som erfarenhetsmässigt tillämpades beträffande underhållet av i fastighetsfonden icke redovisade befästningar och bergrumsanläggningar. Den anslöte sig jämväl nära till de procentsatser beträffande underhållet av medelstora och mindre bergrumsanläggningar, som de av utredningen anlidade experterna vid sina undersökningar funnit böra tillämpas. Med ett anläggningsvärde av i runt tal 500 miljoner kronor skulle, därest den sålunda förordade procentsatsen tillämpades, ett belopp av 2 500 000 kronor komma att disponeras för underhåll av befästningar och berggrum. Procentsatsen borde emellertid framdeles kunna göras till föremål för ändring. Skulle det sålunda visa sig, att de underhållsmedel, som med tillämpning av den av utredningen föreslagna procentsatsen komme att ställas till förfogande, bleve otillräckliga, borde en höjning av procentsatsen kunna komma till stånd. Därest underhållsmedlen å andra sidan visade sig för rikligt tilltagna, borde på samma sätt en sänkning av procentsatsen komma till stånd. Underhållsmedlen borde användas såväl till det löpande underhållet som till erforderliga större bergrensnings- och förstärkningsarbeten.

I detta sammanhang har utredningen framhållit att, därest utredningens förslag rörande redovisningen av befästningar och bergrumsanläggningar å en särskild delfond under försvarets fastighetsfond genomfördes, under befästningars delfond å den i staten för fastighetsfonden upptagna anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. borde uppföras en delpost till löpande underhåll av befästningar och berggrum. Någon uppdelning av de under denna post anvisade medlen syntes icke bliva erforderlig.

Utredningen har vidare erinrat om att under de för befästningars underhåll m. m. under driftbudgeten anvisade anslagen hittills beräknats medel för

dels underhåll av befästningar och bergrumsanläggningar, dels forskningsverksamhet beträffande befästningar, dels underhåll av i fastighetsfonden icke invärderade baracker, dels ock avlöning till viss icke-ordinarie personal vid kustartilleriförsvarens fortifikationsförvaltningar. Därest samtliga befästningar och bergrumsanläggningar invärderades i försvarets fastighetsfond, erfordrades under nu ifrågavarande anslag inga medel för underhåll m. m. Vad anginge forskningsverksamheten beträffande befästningar hade i 1948 års statsverksproposition (bil. 6, s. 24) upptagits ett särskilt för försvaret gemensamt anslag för bestridande av, bland annat, kostnaderna för ifrågavarande forskningsverksamhet. Beträffande de i fastighetsfonden icke invärderade barackerna förutsatte utredningen, att de baracker, som efter ingången av budgetåret 1948/49 fortfarande skulle kvarstå och utnyttjas för försvarsändamål, skulle upptagas till redovisning å fastighetsfonden. Medel för underhåll av dessa baracker borde beräknas under den i staten för fastighetsfonden upptagna anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. Övriga baracker borde försälas eller rivas, och några underhållsmedel för dessa borde icke anvisas för tid efter den 1 juli 1948. Den icke-ordinarie personalen vid kustartilleriförsvarens fortifikationsförvaltningar, vilken hittills avlönats från marinens anslag till befästningars underhåll m. m., borde från och med ingången av budgetåret 1948/49 avlönas från marinens avlöningsanslag. Avlöningskostnaderna för denna personal hade för budgetåret 1947/48 beräknats till 142 700 kronor. De nuvarande särskilda anslagen till befästningars underhåll m. m. borde alltså helt bortfalla. Samma förhållande gällde det under arméns anslag till drivmedelsförråd m. m. beräknade beloppet för underhåll av drivmedelsanläggningar.

I anslutning till vad sålunda anförts har utredningen förordat, att under försvarets fastighetsfond inrättas en särskild delfond, benämnd befästningars delfond, för redovisning av såväl befästningar som bergrumsanläggningar med undantag dock av vissa befästningar å flygfälten som föreslås skola redovisas å flygvapnets delfond. I övrigt innebär förslaget följande. Till den nya delfonden överförs å övriga delfonder under försvarets fastighetsfond redan redovisade befästningar och bergrumsanläggningar med tillhörande markområden och byggnader. Å samma delfond upptagas till redovisning i försvarets fastighetsfond icke invärderade befästningar och bergrumsanläggningar med tillhörande markområden och byggnader, varvid anläggningar, som redan täckts med å driftbudgeten anvisade medel, redovisas såsom i sin helhet avskrivna. För redovisning av anläggningarna upplägges ett kortregister, vilket för varje anläggning upptager markvärde, byggnadsvärde, anläggningsvärde för befästningar samt anläggningsvärde för bergum. Reparations- och underhållskostnader för befästningar och bergrumsanläggningar beräknas i viss relation till anläggningsvärdet på sätt av utredningen angivits, varvid för såväl befästningar som bergrumsanläggningar tillämpas en gemensam underhållskvot, beräknad till 0,5 % av anläggningsvärdet per den 1 juli 1946.

Yttranden.

De av fastighetsutredningen framlagda förslagen rörande redovisning och beräkning av underhållskostnaderna för befästningar och bergum ha i huvudsak biträtts eller lämnats utan erinran av de hörda myndigheterna.

Chefen för försvarsstaben har framhållit vikten av att den av utredningen föreslagna årskvoten för underhåll av befästningar icke fastläses vid 0,5 % utan att underhållsanslaget avpassas efter det medelsbehov, som erfarenheterna framdeles visa vara erforderligt. Försvarsstabschefen har vidare ifrågasatt, huruvida icke vid sidan av underhållsanslaget borde anvisas ett särskilt anslag till fortlöpande modernisering av befintliga befästningsanläggningar. Beloppet kunde svårligen i detta sammanhang angivas utan syntes få upptagas av fortifikationsförvaltningen i samband med de årliga medels-
äskandena.

Försvarets civilförvaltning har beträffande det av utredningen ifrågasatta sammanförandet av arméns, marinens och flygvapnets delfonder till en gemensam delfond anfört, att denna fråga borde upptagas till behandling först sedan den nya fortifikationsförvaltningen under någon tid varit i verksamhet och erfarenhet vunnits angående gemensam förvaltning av försvarets fastigheter m. m.

Arméns fortifikationsförvaltning har anfört, bland annat, att inom ämbetsverkets befästningsbyrå för närvarande påginge en utredning rörande storleken och fördelningen på olika objekt av underhållskostnaderna för befästningar och bergum. Då denna utredning icke kunde beräknas bli slutförd förrän senare under året, ansåge sig ämbetsverket icke kunna i sin helhet nu bedöma riktigheten och lämpligheten av utredningens förslag. Ämbetsverket hade dock icke något att erinra mot att tills vidare beräkna underhållskostnaderna för ifrågavarande anläggningar enligt den av utredningen föreslagna procentsatsen. Från den procentuella beräkningen borde undantagas luftförsvarets luftbevakningsanläggningar, vilka icke inräknats i det av utredningen angivna värdet av befästningar och vilkas värde vore svårt att precisera. För bestridande av underhållskostnaderna för dylika anläggningar borde, liksom för närvarande skedde, upptagas en särskild delpost om 80 000 kronor. Underhållsanslaget för befästningar och bergum borde fördelas på två delposter, varav den ena för löpande reparation och underhåll m. m. och den andra för smärre förbättringsarbeten. En dylik uppdelning kunde dock ske internt inom ämbetsverket. Utöver de procentuellt beräknade underhållsmedlen borde vidare anvisas en särskild delpost för erforderliga moderniseringsarbeten beträffande här avsedda anläggningar. För underhåll av baracker, som icke invärderats i fastighetsfonden, borde alltjämt anvisas medel, då något förslag rörande den slutliga dispositionen av dessa baracker ännu icke kunnat avgivas.

Marinförvaltningen har förklarat sig icke ha något att erinra mot en eventuell sammanslagning av de nuvarande tre delfonderna under fastighetsfonden. Den av utredningen föreslagna nya delfonden för redovisning av befäst-

ningar m. m. borde uppdelas i delposter för de olika försvarsgrenarna. Enligt ämbetsverkets mening vore det av utredningens experter framräknade medeltalet för underhållsprocenten för befästningar och bergrum, i varje fall så vitt rörde marinens anläggningar, missvisande. Enligt vissa av marinförvaltningen verkställda beräkningar krävdes en underhållskvot av cirka 1,5 % av anläggningsvärdet av här avsedda anläggningar. Marinförvaltningen har slutligen förklarat sig biträda utredningens förslag att den icke-ordinarie personal vid kustartilleriförsvarens fortifikationsförvaltningar, som för närvarande avlönades från marinens anslag till befästningars underhåll m. m., i stället skulle avlönas från marinens avlöningsanslag.

Flygförvaltningen har för sin del ansett alla skäl tala för att de olika försvarsgrenarnas fasta egendom fortfarande skulle upptagas till redovisning å skilda delfonder.

Riksräkenskapsverket har förordat, att försvarets fastighetsfond efter de fastighetsförvaltande myndigheterna skulle uppdelas i allenast två delfonder, fortifikationsförvaltningens delfond och flygförvaltningens delfond. Under den förra delfonden borde under särskilda delposter redovisas dels försvarets gemensamma anläggningar, dels arméns fastigheter, dels marinens fastigheter, dels flygvapnets fastigheter med undantag av flygfälten. Under den senare delfonden borde redovisas flygfälten med därtill hörande anläggningar av olika slag. Å fortifikationsförvaltningens delfond borde sålunda redovisas samtliga befästningar och bergrum med undantag av de anläggningar av ifrågavarande slag, som borde hänföras till flygförvaltningens delfond. Någon särskild delfond för redovisning av befästningar m. m. skulle i så fall icke bli erforderlig. De befästnings- och bergrumsanläggningar, som icke nu redovisades å fastighetsfonden, borde i enlighet med utredningens förslag invärderas i fonden och i den mån de bekostats av å driftbudgeten anvisade medel redovisas såsom helt avskrivna (indirekt avskrivning).

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår ha befästningsanläggningar och ett stort antal i berg insprängda förråd, verkstäder m. m. hittills icke upptagits till redovisning å försvarets fastighetsfond. Under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen ha ett stort antal dylika anläggningar tillkommit. Anläggningsvärdet per den 1 juli 1946 av de i fastighetsfonden invärderade befästnings- och bergrumsanläggningarna uppgår till nära 100 miljoner kronor, medan motsvarande värde för dylika anläggningar, som icke invärderats i fonden, uppgår till inemot 400 miljoner kronor.

1946 års militära fastighetsutredning har nu föreslagit, att såväl befästningar som i fastighetsfonden icke invärderade bergrumsanläggningar skola invärderas i fonden och — med undantag för vissa befästningar å flygfälten, som böra redovisas å flygvapnets delfond — upptagas till redovisning å en särskild delfond, förslagsvis benämnd befästningars delfond. Till den nya delfonden skulle enligt utredningens förslag överföras å övriga delfonder

redan redovisade befästningar och bergrumsanläggningar med tillhörande markområden och byggnader, varjämte till redovisning å delfonden skulle upptagas i fastighetsfonden icke invärderade befästningar och bergrumsanläggningar med tillhörande markområden och byggnader. Anläggningar, som redan täckts med å driftbudgeten anvisade medel, borde enligt utredningens mening redovisas såsom i sin helhet avskrivna. Mot det av utredningen framlagda förslaget, vilket i huvudsak lämnats utan erinran av remissmyndigheterna, har jag intet att erinra. Jag förordar således, att från och med ingången av budgetåret 1948/49 under försvarets fastighetsfond inrättas en ny delfond, benämnd befästningars delfond, för redovisning i enlighet med utredningens förslag av försvarets befästningar och bergrumsanläggningar med undantag av vissa å flygfälten befintliga befästningsanläggningar, som böra upptagas till redovisning under flygvapnets delfond. I enlighet med utredningens av riksräkenskapsverket tillstyrkta förslag böra vidare de anläggningar av här ifrågasvarande karaktär, som bekostats av å driftbudgeten anvisade medel, redovisas såsom helt avskrivna. Av redovisningen bör för varje anläggning framgå markvärde, byggnadsvärde, anläggningsvärde för befästningar och anläggningsvärde för bergrum.

Fastighetsutredningen har i skilda sammanhang framhållit, att det kunde övervägas att sammanföra de olika delfonderna under fastighetsfonden. Vidare har riksräkenskapsverket föreslagit, att försvarets fastighetsfond skulle uppdelas i allenast två delfonder, fortifikationsförvaltningens delfond och flygförvaltningens delfond. I likhet med civilförvaltningen anser jag emellertid, att frågan om en eventuell sammanslagning av de olika delfonderna bör upptagas först sedan den nya fortifikationsförvaltningen varit i verksamhet och erfarenheter vunnits angående den gemensamma fastighetsförvaltningen. Jag förutsätter att den nya fortifikationsförvaltningen uppmärksammar frågan och, därest en sammanslagning anses böra genomföras, inkommer med därav föränlett förslag.

För underhåll av befästningar och bergrumsanläggningar ha medel hittills beräknats såväl under den i staten för fastighetsfonden upptagna anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. som under försvarsgrenarnas anslag till befästningars underhåll m. m. och till drivmedelsförråd. För underhåll av dylika anläggningar ha för budgetåret 1947/48 anvisats sammanlagt 2 257 000 kronor, motsvarande 0,45 % av det totala anläggningsvärdet. Särskild norm för beräkning av ifrågasvarande underhållskostnader har hittills saknats. Fastighetsutredningen har föreslagit, att reparations- och underhållskostnaderna för befästningar och bergrum skola beräknas i relation till anläggningsvärdet, varvid för såväl befästningar som bergrum bör tillämpas en gemensam underhållskvot beräknad till 0,5 % av anläggningsvärdet per den 1 juli 1946. Med ett anläggningsvärde av i runt tal 500 miljoner kronor skulle, därest den sålunda förordade procentsatsen tillämpas, ett belopp av 2 500 000 kronor komma att stå till förfogande för underhåll av befästningar och bergrum. Marinförvaltningen har ansett, att den av utred-

ningen förordade procentsatsen är för låg och att för marinens anläggningar erfordras en underhållskvot motsvarande 1,5 % av anläggningsvärdet. För egen del anser jag mig böra tillstyrka utredningens förslag. I likhet med utredningen förutsätter jag emellertid, att frågan om en eventuell jämkning av procentsatsen framdeles, sedan närmare erfarenheter av underhållskostnaderna erhållits, skall kunna upptagas till förnyad prövning. Någon uppdelning av underhållsmedlen i särskilda i fondens stat upptagna delposter anser jag icke erforderlig. Särskilda medel för moderniseringsarbeten beträffande befästningar och bergrum torde icke för närvarande böra anvisas.

I enlighet med utredningens av marinförvaltningen tillstyrkta förslag förordar jag, att kostnaderna för avlöning av viss icke-ordinarie personal vid kustartilleriförsvarens fortifikationsförvaltningar från och med budgetåret 1948/49 bestridas från marinens avlöningsanslag. Jag avser att under sistnämnda anslag beräkna erforderliga medel för ändamålet.

För underhåll av baracker ha hittills beräknats medel under anslagen till befästningars underhåll. Utredningen har ansett, att de baracker, som efter ingången av budgetåret 1948/49 fortfarande skola kvarstå och utnyttjas för försvarsändamål, böra upptagas till redovisning å fastighetsfonden. Medel för underhåll av dessa baracker skulle således beräknas under anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. Övriga baracker borde enligt utredningens mening försäljas eller rivas och medel för underhåll icke anvisas efter den 1 juli 1948. Fortifikationsförvaltningen har förklarat att, då beslut angående barackernas slutliga disposition icke syntes kunna erhållas före budgetårsskiftet, medel för underhåll av icke invärderade baracker borde anvisas jämväl för nästa budgetår. Med hänsyn härtill avser jag att i staten för fastighetsfonden för nästa budgetår beräkna medel för underhåll av ifrågavarande i fastighetsfonden icke invärderade baracker.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser för genomförandet av de framlagda förslagen.

Redovisning och underhåll av övnings- och skjutfält samt flygfält.

Nuvarande grunder för redovisning och beräkning av underhållskostnader m. m.

Enligt de grunder, som före inrättandet av försvarsväsendets fastighetsfond tillämpades för bestridande av kostnaderna för underhållet av försvarets uthyrningsfastigheter samt jordbruks- och skogsfastigheter, disponerade vederbörande förvaltningsmyndigheter inflytande hyres- och arrendeinkomster för underhållet av ifrågavarande fastigheter. Något anslag utöver inkomstbeloppet beräknades icke. Fastigheterna skulle med andra ord försörja sig själva.

I samband med att försvarsväsendets fastighetsfond inrättades per den 1 juli 1940 upptogos till redovisning å fonden förevarande övnings- och skjutfält samt flygfält jämte däri ingående uthyrnings- samt jordbruks- och skogsfastigheter.

I propositionen 1940: 170 med förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1940/41 anförde föredragande departementschefen, att det visat sig möta stora svårigheter att på sätt dittills skett balansera inkomster och utgifter för arméns uthyrnings- samt jordbruks- och skogsfastigheter, varjämte en ekonomisk rationalisering försvårades av de sociala hänsyn som måste tagas. Kravet på ett dylikt balanserande syntes därför icke ovillkorligen kunna vidhållas. Då varje ledning för fastställande av särskild beräkningsgrund för underhållet av jordbruks- och skogsfastigheter saknades, syntes åtminstone som ett provisorium underhållet för detta fastighetsbestånd böra bestämmas till samma procentsats som för byggnader. På motsvarande sätt beräknades underhållskostnaderna för flygvapnets jordbruks- och skogsfastigheter samt för flygfälten. Sedan emellertid de med tillämpning av den procentuella metoden anvisade medlen för underhåll av övnings- och skjutfält samt flygfält visat sig otillräckliga, anvisades redan från och med budgetåret 1941/42, utöver de procentuella underhållsbeloppen, särskilda belopp under de olika delfonderna för underhåll av nu ifrågavarande fastigheter och anläggningar.

Inkomster av övnings- och skjutfält samt flygfält med däri ingående jordbruks- och skogsfastigheter redovisas numera såväl under den i staten för fastighetsfonden upptagna inkomstiteln Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden som under den i samma stat upptagna inkomstiteln Diverse inkomster. Under den förstnämnda inkomstiteln upptagas beräknade inkomster av hyror och arrenden, medan under inkomstiteln Diverse inkomster upptagas inkomster, som icke ha karaktär av hyror och arrenden, exempelvis grusförsäljningsmedel, vissa inkomster av jordbruks-egendomar, inkomster av skogsavverkningar m. m.

Sedan 1943 års militära fastighetsutredning i sitt den 1 november 1944 avgivna betänkande framhållit, att utredningen i avvaktan på fortsatta undersökningar icke ansett sig kunna framlägga några förslag beträffande kostnaderna för övnings- och skjutfält, flygfält m. m., anförde föredragande departementschefen i propositionen 1945: 180, att han, i likhet med fastighetsutredningen och i ärendet hörda myndigheter, funne övervägande skäl tala för att ifrågavarande underhållskostnader skulle beräknas med ledning av vunen erfarenhet.

I propositionen 1947: 142 angående omorganisation av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret m. m. anförde föredragande departementschefen, såvitt rörde försvarets domäner, att sådana markområden, som utnyttjades för befästningsändamål, tjänade såsom kasern- och varvsområden och tomtplatser eller vore avsedda såsom flygfält, alltjämt borde redovisas å försvarets fastighetsfond. Vad anginge övnings- och skjutfälten syntes det slutliga ställningstagandet till frågan om deras redovisning böra anstå till dess resultatet av övervägandena inom 1946 års militära domänutredning förelåge. Då ansvaret för flygsäkerheten måste åvila flygledningen, borde det med flygsäkerheten intimt sammanhängande underhållet av de militära flygfälten åvila flygförvaltningen, som jämväl tills vidare borde handha planeran-

det och utförandet av förbättrings- och utvidgningsarbeten på de militära flygfälten.

I skrivelse den 3 juni 1947 (nr 199) meddelade riksdagen, att riksdagen anslöte sig till vad departementschefen sålunda anförde.

1946 års militära domänutredning har den 26 mars 1947 avgivit betänkande med förslag innebärande — såvitt nu är i fråga — att vissa av försvaret disponerade skogsområden om cirka 765 hektar skola överföras från försvaret till domänverket. Ärendet är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Den sammanlagda arealen av de under försvarets förvaltning stående kronan tillhörande domänerna och markområdena uppgår för närvarande till omkring 60 000 hektar, varav cirka 47 000 hektar kommer på arméns del, medan marinen och flygvapnet disponera respektive 3 000 och 10 000 hektar. Det bokförda markvärdet per den 30 juni 1947 uppgick till omkring 154 miljoner kronor, varav cirka 46 miljoner kronor belöpte på marinens markinnehav i Stockholm. De militära flygfälten, vilka redovisas å flygvapnets delfond, omfatta en areal av cirka 6 000 hektar. Det bokförda markvärdet överstiger 10 miljoner kronor, medan anläggningsvärdet för fälten efter genomförandet av 1942 års försvarsbesluts byggnadsprogram uppskattats till omkring 75 miljoner kronor.

1946 års militära fastighetsutredning.

Utredningen har inledningsvis erinrat om att de av försvaret disponerade domäner och markområden, som invärderats i försvarets fastighetsfond, för närvarande redovisas å fonden under arméns, marinens och flygvapnets delfonder samt förvaltas av samma myndigheter, som förvalta försvarets fasta egendom i övrigt, d. v. s. arméns fortifikationsförvaltning, marinförvaltningen och flygförvaltningen. Utredningen ansåge det icke uteslutet att, sedan förvaltningen av försvarets fasta egendom med undantag av de militära flygfälten koncentrerats till den nya fortifikationsförvaltningen, de tre delfonderna skulle kunna sammanföras till en delfond. I den mån önskemål skulle föreligga att fortfarande särskilja de olika försvarsgrenarnas fasta egendom, kunde detta lämpligen ske genom att under den nya delfonden upptaga särskilda delposter för de olika försvarsgrenarnas fastigheter.

De av försvaret disponerade domänerna och markområdena kunde efter användningen indelas i fyra huvudgrupper, nämligen

1. för befästningsändamål utnyttjade områden,
2. kasern- och varvsområden samt tomter för tjänste- och uthyrningsbostäder, förråd m. m.,
3. övnings- och skjutfält, bombfällningsplatser m. m. samt
4. flygfält.

Beträffande till en början de för befästningsändamål utnyttjade områdena har utredningen erinrat om att utredningen i annat sammanhang förordat, att de

för dylikt ändamål under senare år förvärvade markområdena, vilka ännu icke invärderats i fonden, borde upptagas till redovisning å densamma. Såväl sistnämnda områden som övriga för befästningsändamål utnyttjade, i fastighetsfonden redan invärderade markområden borde upptagas till redovisning å den av utredningen enligt det föregående föreslagna nya delfonden under fastighetsfonden, befästningars delfond.

Kasern- och varvsområden samt tomter för tjänste- och uthyrningsbostäder, förråd m. m. borde enligt utredningens mening i likhet med vad som nu är fallet redovisas under vederbörande delfond av försvarets fastighetsfond.

Beträffande den för övnings- och skjutfält, bombfällningsplatser m. m. utnyttjade marken hade 1946 års militära domänutredning framlagt förslag till överflyttning av dylik mark med en areal av cirka 765 hektar till domänverket, vilket ärende för närvarande vore föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Övriga för ifrågavarande ändamål utnyttjade markområden borde alltjämt redovisas under försvarets fastighetsfond. Möjligen skulle kunna övervägas att för redovisning av dessa markområden under fastighetsfonden inrätta en särskild delfond. Detta syntes dock icke böra ske förrän i samband med en eventuell framtida sammanslagning av de nuvarande tre delfonderna. Tills vidare syntes således övnings- och skjutfälten m. m. böra bibehållas under nuvarande delfonder.

De militära flygfälten, vartill syntes böra räknas de markarealer, som fälten upptog med därå befintliga rullbanor och andra för flygverksamhetens bedrivande omedelbart avsedda anordningar liksom även vissa till befästningar hänförliga anläggningar såsom flygplanvärn och flygplanvägar, borde redovisas under flygvapnets delfond. Med hänsyn till att förvaltningen av flygfälten med därå befintliga anläggningar skulle kvarstå under flygförvaltningen, medan däremot förvaltningen av flygvapnets kasernetablisement med tillhörande markområden från och med inrättandet av den nya fortifikationsförvaltningen skulle överflyttas till denna, ansåge utredningen att delfonden borde uppdelas i två delposter, varav den ena borde omfatta flygvapnets kasernbyggnader jämte tillhörande mark m. m. och den andra flygfälten jämte därå befintliga anläggningar. Därest den tidigare antydda sammanslagningen av de nuvarande tre delfonderna under fastighetsfonden komme till stånd, syntes en särskild delfond böra uppläggas för redovisning av flygfälten med därå befintliga anläggningar.

Vad angår frågan om redovisningen av inkomsterna av försvarets övnings- och skjutfält samt flygfält har utredningen erinrat om att dessa för närvarande redovisas under olika inkomstitlar, varigenom en överblick av de verkliga inkomsterna försvåras. Utredningen har med hänsyn härtill ansett sig böra förorda, att samtliga inkomster av övnings- och skjutfält samt flygfält upptagas till redovisning under en särskild inkomstitel förslagsvis benämnd Inkomster av övnings- och skjutfält samt flygfält. Under de olika delfonderna borde därvid upptagas följande delposter, nämligen inkomst av jordbruksfastigheter (arrenden m. m.), inkomst av skogsfastigheter (skogsavverk

ning, varvid endast nettobeloppet borde upptagas), samt övriga inkomster (grusavverkning m. m.). Under flygvapnets delfond borde emellertid inkomst av flygfält redovisas under en särskild delpost med hänsyn till att förvaltningen av flygfälten icke skulle omhänderhavas av den för försvaret gemensamma fortifikationsförvaltningen utan fortfarande omhänderhavas av flygförvaltningen.

Utredningen har härefter övergått till behandlingen av frågan om beräkningen av underhållskostnaderna för försvarets övnings- och skjutfält samt flygfält och till en början erinrat om att särskild beräkningsgrund saknades för fastställande av underhållet av ifrågavarande fält med därå befintliga jord- och skogsfastigheter. Då förefintligheten av en norm för beräkandet av underhållskostnaderna för jordbruks- och skogsfastigheter betydligt skulle underlätta beräkandet av de för underhåll av övnings- och skjutfälten samt flygfälten erforderliga medlen, hade utredningen uppdragit åt byrådirektören von Bergen att verkställa en undersökning rörande underhållskostnaderna för byggnadsbeståndet vid jordbruken å arméns övningsfält.

I en till utredningen ingiven redogörelse har von Bergen anfört bland annat följande.

Den sammanlagda arealen av arméns övnings- och skjutfält uppginge till cirka 46 000 hektar. Därav vore cirka 7 000 hektar, varav cirka 3 100 hektar åker, utarrenderad genom cirka 430 nyttjanderättsavtal. Underhållet av byggnadsbeståndet å jordbruksfastigheterna ålåg i flertalet fall arrendatorn. I en del fall åvilade emellertid underhållet kronan, medan i ytterligare ett antal fall kronan hade det större och arrendatorn det mindre underhållet. Förutom jordbruksupplåtelser förekomme å övningsfälten hyresupplåtelser, där kronan i allmänhet svarade för underhållet, samt tomträttsupplåtelser, vilka endast omfattade mark.

Av von Bergen företagna undersökningar hade visat, att det icke vore möjligt att få fram en tillförlitlig norm för beräkning av underhållskostnaderna för övningsfältens byggnadsbestånd, vilket i allmänhet vore rätt otidsenligt och i mindre gott skick. Behov förelåg av en allmän genomgång av byggnadsbeståndet för att bringa upp detta i nivå med nutida krav på hygien och för att möjliggöra för arrendatorerna att vidtaga nödiga rationaliseringar i arbetsbesparande syfte. För beräkning av kostnaderna för en dylik genomgång erfordrades emellertid en allmän besiktning och värdering av byggnadsbeståndet, i samband varmed frågan om nedläggande av en del jordbruk borde prövas. Med hänsyn till att gällande arrendekontrakt företedde avsevärda skiljaktigheter, borde övervägas att centralt utarbeta normalkontrakt såväl för jordbruksupplåtelser som för tomträtts- och hyresupplåtelser. Enligt jordbrukskontrakten borde arrendatorerna åläggas hela underhållsskyldigheten, medan enligt hyreskontrakten underhållsskyldigheten borde åvila kronan. Under förutsättning att byggnadsbeståndet å övningsfälten genom engångsanslag bringades upp i nivå med nutida krav och att i arrendekontrakten infördes skyldighet för arrendatorerna att svara för hela underhållet, skulle framdeles särskilda medel för underhållet av jordbruksarrendenas byggnader icke behöva beräknas. Däremot borde medel för underhållet av de å övningsfälten befintliga hyresfastigheterna alltjämt anvisas.

Utredningen har beträffande underhållet av byggnadsbeståndet å jordbruksfastigheterna förklarat, att utredningen i stort sett kunde ansluta sig

till vad von Bergen i sin redogörelse anført. Utredningen har i anslutning härtill anført följande.

För att utröna medelsbehovet för erforderliga byggnadsarbeten för istandsättning av arrendegårdarnas byggnadsbestånd borde genom fortifikationsförvaltningens försorg verkställas en särskild utredning. Denna utredning borde omfatta såväl arméns som flygvapnets jordbruksgårdar. I samband därmed borde undersökas frågan om sammanslagning och eventuellt nedläggande av icke bärkraftiga jordbruk. Utredningen finge för sin del förorda att, sedan den föreslagna särskilda undersökningen rörande försvarets jordbruksgårdar slutförts och kostnaderna för erforderliga byggnadsarbeten närmare kunde beräknas, anslag för utförande av dessa arbeten anvisades under särskilda delposter under den i staten för fastighetsfonden upptagna anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. Under delposterna, som förslagsvis borde benämnas Istandsättning av jordbruksfastigheter, borde erforderliga medel anvisas under en tidsperiod av förslagsvis 5 år, varvid för varje år borde anvisas $\frac{1}{5}$ av det erforderliga beloppet. Sedan jordbruksfastigheterna satts i tidsenligt skick, borde underhållet av byggnadsbeståndet helt åvila arrendatorerna.

Beträffande de å övningsfälten befintliga uthyrningsfastigheterna har utredningen föreslagit, att dessa upptoges till redovisning såsom kasernfastigheter. Underhållet för dessa borde därefter beräknas efter samma grunder som för försvarets byggnadsbestånd i övrigt.

Utredningen har härefter beträffande det ordinarie underhållet av övningsfälten anført följande.

Det ordinarie underhållet av övningsfälten omfattade utgifter för vägunderhåll, kostnader för jordbruket (gödning, sådd och skörd), kostnader för skogsbruket (sådd, plantering, avverkning och skogskörslor), kostnader för grusavverkning, utgifter för avlöning av stadigvarande anställd civil personal m. m. Utgifterna för underhållet av arméns övningsfält hade för budgetåret 1947/48 beräknats draga en kostnad av 1 440 000 kronor, varav i runt tal 1 miljon kronor för det ordinarie underhållet och återstoden för större reparationer samt för nybyggnads- och förändringsarbeten. Utgifterna för underhållet av marinens övningsfält hade beräknats till 45 000 kronor. För flygvapnets del hade för budgetåret 1947/48 medel för underhåll av övningsfält icke beräknats. Enligt utredningens bedömande kunde någon norm för beräkning av kostnaderna för det ordinarie underhållet av ifrågavarande fält icke fastställas. Detta underhåll kunde nämligen icke sättas i relation till markvärdet, då detta växlade med hänsyn till markens belägenhet och beskaffenhet. Icke heller syntes det möjligt att bestämma underhållskostnaden till visst belopp per arealenhet.

Med hänsyn härtill har utredningen ansett sig böra förorda, att det ordinarie underhållet beträffande försvarets övnings- och skjutfält liksom hittills för varje särskilt budgetår bestämmes efter uppskattning.

Vad härefter angår underhållet av de militära flygfälten har utredningen anført följande.

Underhållet av flygfält omfattade ett flertal olika åtgärder för att hålla flygfälten i behörigt skick, såsom underhåll av rullbanor och vägar, reparation efter sättningar och tjälskott, underhåll och röjning å inflygningsområden, underhåll och rensning av dräneringssystem, gödsling, isädd och skötsel av

gräsmattor. För underhållet hade för budgetåret 1947/48 under den i staten för fastighetsfonden upptagna anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknats ett belopp av 930 000 kronor, varav cirka 350 000 kronor hänförde sig till den procentuellt beräknade underhållskostnaden, medan återstoden anvisats såsom ett särskilt anslagsbelopp. Totalbeloppet motsvarade, enligt vad flygförvaltningen uppgivit i sina anslagsäskanden för budgetåret 1947/48, 2,22 % å anläggningskostnaden för flygfält, 32 500 000 kronor, och 1 % å anläggningskostnaden för rullbanor, 21 700 000 kronor. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1948/49 hade flygförvaltningen för underhåll av flygfält äskat ett belopp av 1 080 000 kronor, motsvarande 1,5 % av det totala byggnadsvärdet för flygfälten, vilket per den 1 juli 1947 enligt flygförvaltningens beräkningar utgjorde i runt tal 72 miljoner kronor.

Utredningen har i anslutning härtill framhållit, att de normer, som fastställts för beräkning av underhållet av försvarets byggnadsbestånd, icke borde tillämpas vid beräkning av underhållet av flygfält. Härför talade främst den omständigheten, att det på så sätt beräknade underhållsbeloppet erfarenhetsmässigt visat sig helt otillräckligt. Den av flygförvaltningen för nästa budgetår föreslagna underhållsprocenten, 1,5 % av det verkliga byggnadsvärdet, syntes bättre ägnad att läggas till grund för beräkning av underhållskostnaden. Därest det av utredningen i det föregående förordade förslaget angående redovisning av de militära flygfälten godtoges, skulle, förutom flygfälten med därå befintliga rullbanor och andra för flygverksamhetens bedrivande omedelbart avsedda anordningar, jämväl vissa till befästningar hänförliga anläggningar (flygplanvärn och flygplanvägar m. m.) upptagas till redovisning under flygvapnets delfond. För underhållet av dessa anläggningar med ett anläggningsvärde av i runt tal 18,5 miljoner kronor borde emellertid tillämpas samma underhållskvot som föreslagits för befästningar och bergrum, nämligen 0,5 % av anläggningsvärdet per den 1 juli 1946. Utredningen ansåge sålunda, att för beräkning av underhållet för flygfält försöksvis borde tillämpas en underhållskvot av 1,5 % av anläggningsvärdet per den 1 juli 1946 för flygfälten med därå befintliga rullbanor m. m. samt en underhållskvot av 0,5 % av samma värde för å flygfälten befintliga, till befästningar och bergrum hänförliga anläggningar.

Utredningen har slutligen föreslagit att, därest de av utredningen förordade principerna för beräkning av utgifter för övnings- och skjutfält samt flygfält med därå befintliga jordbruks- och skogsfastigheter godtoges, under den i staten för fastighetsfonden upptagna anslagsposten till reparations- och underhållskostnader borde upptagas särskilda delposter, avseende dels löpande underhåll av övningsfält m. m. dels iståndsättning av jordbruksfastigheter. Under flygvapnets delfond borde dessutom upptagas en särskild delpost för underhåll av flygfält m. m.

Yttranden.

De av fastighetsutredningen framlagda förslagen rörande redovisning och beräkning av underhållskostnaderna för övnings- och skjutfält samt flygfält ha i huvudsak biträtts eller lämnats utan erinran av de hörda myndigheterna.

Försvarets civilförvaltning har anfört, att det i avvaktan på en eventuell framtida sammanslagning av de olika delfonderna under fastighetsfonden ej borde ifrågakomma att inrätta en särskild delfond för övnings- och skjutfält.

Arméns fortifikationsförvaltning har likaledes framhållit, att frågan om redovisning av övnings- och skjutfälten m. m. å en särskild delfond icke borde upptagas till prövning förrän erfarenheter vunnits beträffande förvaltningen av dessa markområden inom den nya fortifikationsförvaltningen. Förvaltningen har vidare påpekat att det, även om utredningens förslag rörande bestridande av underhållskostnaderna beträffande byggnadsbeståndet å övningsfälten genomfördes, likväl komme att föreligga behov av medel för underhåll av ett antal å övningsfälten befintliga byggnader, vilka varken inginge i jordbruksarrendena eller vore uthyrda.

Marinförvaltningen har förklarat sig icke ha något att erinra mot en eventuell redovisning av övnings- och skjutfälten å en ny särskild delfond.

Riksräkenskapsverket har anfört, att för redovisning av inkomster av övnings- och skjutfält borde upptagas en ny inkomstpost, benämnd Inkomster av övnings- och skjutfält. Inkomster av flygfält borde redovisas under inkomstposten Diverse inkomster. Utredningens förslag till beräkning av underhållsmedel för övnings- och skjutfält samt flygfält har i huvudsak godtagits av riksräkenskapsverket. Verket har i detta sammanhang föreslagit, att marinens hamnanläggningar m. m. skulle undantagas från den procentberäkningsmetod, som användes för beräkning av underhållet för försvarets fastigheter. Med hänsyn till svårigheten att fastställa en gemensam underhållskvot för dessa anläggningar ansåge verket att underhållsmedel för dessa skulle fastställas efter individuell uppskattning och att medlen skulle anvisas å särskild delpost i fondens stat. Därest den av verket i annat sammanhang förordade uppdelningen av fastighetsfonden på två delfonder genomfördes, borde anslagsposten Reparations- och underhållskostnader m. m. för fortifikationsförvaltningens delfond uppdelas i följande delposter nämligen a) Kasernfastigheter och verkstäder m. m., b) Övnings- och skjutfält, c) Marinens hamnanläggningar m. m. samt d) Befästningar och bergum. Under a) och b) borde i räkenskaperna åtskillnad göras mellan utgifter för de olika försvarsgrenarnas fastigheter.

Byggnadsstyrelsen har ansett att det borde prövas, huruvida icke det yttre underhållet av jordbruksarrendenas byggnader liksom underhållet av dessa byggnaders eldstäder borde undantagas från arrendatorns skyldigheter och åläggas den förvaltande myndigheten, som för besiktningar och reparationer hade sakkunnig personal till sitt förfogande. Styrelsen ansåge att det borde vara möjligt att skapa en tillförlitlig grund för uppskattning av den årliga kostnaden för underhållet av byggnadernas yttre delar och eldstäder.

Domänstyrelsen har framhållit att, därest arrendatorerna av försvarets jordbruksfastigheter i enlighet med utredningens förslag komme att åläggas skyldighet att ansvara för hela underhållet av fastigheternas byggnadsbestånd, överensstämmelse skulle vinnas med vad som för närvarande gällde beträffande de under domänstyrelsens förvaltning stående jordbruksdomänerna.

Departementschefen.

Övnings- och skjutfälten samt flygfälten med därå befintliga jordbruks- och skogsfastigheter upptogos vid inrättandet av försvarsväsendets fastighetsfond till redovisning å fonden. Beträffande redovisningen av dessa markområden har fastighetsutredningen icke för närvarande ifrågasatt annan förändring än att flygfälten med tillhörande anläggningar borde redovisas å en särskild delpost under flygvapnets delfond. Mot utredningens ifrågavarande förslag har jag intet att erinra. Fastighetsutredningen har i detta sammanhang framhållit, att det skulle kunna övervägas att sammanföra försvarets övnings- och skjutfält med därå befintliga jordbruks- och skogsfastigheter under en särskild delfond. I likhet med utredningen anser jag, att frågan härom bör upptagas till prövning först i samband med en eventuell framtida sammanslagning av de nuvarande delfonderna under fastighetsfonden.

Inkomster av övnings- och skjutfält samt flygfält med däri ingående jordbruks- och skogsfastigheter redovisas för närvarande såväl under den i staten för fastighetsfonden upptagna inkomsttiteln Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och arrenderade markområden som under titeln Diverse inkomster. Utredningen har förordat, att samtliga hithörande inkomster skola upptagas till redovisning under en särskild inkomsttitel. Under de olika delfonderna borde härvid upptagas särskilda delposter för inkomster av jordbruksfastigheter, inkomster av skogsfastigheter och övriga inkomster, varjämte under flygvapnets delfond inkomster av flygfält borde redovisas under en särskild delpost. Riksräkenskapsverket har ansett, att inkomster av övnings- och skjutfält borde redovisas under en inkomsttitel, benämnd Inkomster av övnings- och skjutfält samt att inkomster av flygfält borde redovisas under inkomsttiteln Diverse inkomster. För egen del finner jag mig kunna biträda riksräkenskapsverkets förslag, vilket dock synes böra genomföras först från och med budgetåret 1949/50.

För bestridande av underhållskostnaderna beträffande övnings- och skjutfälten ha hittills anvisats medel under anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. Någon särskild norm för beräkning av dessa underhållskostnader har icke funnits. Utredningen har föreslagit, att underhållet av byggnadsbeståndet å de å övnings- och skjutfälten befintliga arrendegårdarna, sedan byggnaderna genom engångsanslag satts i skick, skall åvila arrendatorerna. Härigenom skulle särskilda medel för underhåll av dessa byggnader icke behöva beräknas. Engångsanslagen för iståndsättning skulle enligt utredningens förslag anvisas under en femårsperiod. Utan att nu taga ställning till i vilken takt utredningens förslag bör genomföras kan jag i princip tillstyrka detsamma. Jag ansluter mig även till utredningens förslag, att de å övningsfälten befintliga uthyrningsbostäderna skola upptagas till redovisning såsom kasernfastigheter och underhållas på samma sätt som dylika fastigheter. Dock torde det, såsom fortifikationsförvaltningen i sitt utlåtande påpekat, jämväl efter det utredningens förslag genomförts komma att er-

fordras medel till underhåll av sådana byggnader å övningsfälten, som varken kunna hänföras till arrende- eller uthyrningsfastigheter.

Kostnaderna för underhållet av övnings- och skjutfälten omfatta utgifter för vägunderhåll, kostnader för jordbruket och skogsbruket, avlöningar m. m. Någon norm för beräkning av dessa kostnader kan enligt utredningens mening icke fastställas. Utredningen har därför förordat, att kostnaderna liksom hittills bestämmas efter uppskattning för varje särskilt budgetår. Mot vad utredningen sålunda föreslagit har jag intet att erinra.

För bestridande av kostnaderna för underhållet av flygfälten ha enhetliga normer hittills saknats. Utredningen har föreslagit, att ifrågavarande underhållskostnader skola beräknas i viss relation till anläggningsvärdet, varvid för flygfälten med därå befintliga rullbanor och andra för flygverksamhetens bedrivande omedelbart avsedda anordningar bör tillämpas en underhållskvot av 1,5 % av anläggningsvärdet per den 1 juli 1946, medan underhållskvoten för å flygfälten befintliga befästningsanläggningar (flygplanvärn och flygplanvägar) bör beräknas efter samma kvot, som föreslagits beträffande befästningar eller 0,5 %. De sålunda förordade grunderna för beräkning av underhållskostnaderna för flygfälten kan jag godtaga. Jag avser att i det följande beräkna ifrågavarande underhållskostnader enligt angivna grunder.

I enlighet med utredningens förslag böra framdeles under den i staten för fastighetsfonden upptagna anslagsposten till reparations- och underhållskostnader upptagas särskilda delposter, avseende dels löpande underhåll av övningsfält m. m., dels iståndsättning av jordbruksfastigheter. Under flygvapnets delfond bör dessutom upptagas en särskild delpost för underhåll av flygfält m. m.

Mot riksräkenskapsverkets förslag, att jämväl marinens hamnanläggningar skola undantagas från den procentuella beräkningsmetod som användes för beräkning av underhållet av huvuddelen av försvarets fastighetsbestånd, har jag intet att erinra. Underhållsmedel för dessa anläggningar böra således framdeles fastställas efter individuell uppskattning och medel anvisas å särskild delpost under förenämnda anslagspost till reparations- och underhållskostnader m. m.

Vad utredningen i övrigt anfört har icke givit mig anledning till särskilt uttalande. Det lär er få ankomma på Kunql. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som erfordras på förevarande område.

Översikt av fastighetsfondens ställning.

Av riksräkenskapsverkets utdrag ur rikshuvudboken för budgetåret 1946/47 samt av ämbetsverkets specifikation av bland annat försvarets fastighetsfonds fastighets- och värdeminskningsskonton m. m. för samma budgetår framgår, att fondens ställning per den 30 juni 1947 var följande.

Arméns delfond.

Tillgångar:	Kronor	Kronor
Markvärde	77 136 112: 87	
Byggnadsvärde	556 175 266: 03	
Fordringar hos andra fonder	<u>3 339 543: 65</u>	636 650 922: 55

Skulder:

Värdeminskningsskonto	430 022 036: 79	
Diverse medel	<u>3 339 543: 65</u>	433 361 580: 44
Kapitalbehållning		203 289 342: 11

Marinens delfond:

Tillgångar:	Kronor	Kronor
Markvärde	58 336 920: 04	
Byggnadsvärde	162 802 337: 72	
Fordringar hos andra fonder	<u>1 131 299: 18</u>	222 270 556: 94

Skulder:

Värdeminskningsskonto	122 541 901: 64	
Diverse medel	<u>1 131 299: 18</u>	123 673 200: 82
Kapitalbehållning		98 597 356: 12

Flygvapnets delfond:

Tillgångar:	Kronor	Kronor
Markvärde	18 676 660: 64	
Byggnadsvärde	282 233 402: 14	
Fordringar hos andra fonder	<u>687 133: 33</u>	301 597 196: 11

Skulder:

Värdeminskningsskonto	160 832 171: 09	
Diverse medel	<u>687 133: 33</u>	161 519 304: 42
Kapitalbehållning		140 077 891: 69

I detta sammanhang må erinras, att den för budgetåret 1946/47 fastställda staten för fastighetsfonden balanserade på 37,640 miljoner kronor. Inkomsterna beräknades till detta belopp och utgifterna och överskottet till respektive 20,315 och 17,325 miljoner kronor. Utfallet av staten framgår av en i budgetredovisningen för budgetåret 1946/47 (s. 186 och 187) intagen sammanställning. Enligt denna har fondens överskott uppgått till 16 776 463 kronor 04 öre, som tillförts statsregleringen.

Stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1947/48 har fastställts den 16 maj 1947.

Förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1948/49.

Staten för försvarets fastighetsfond upptager följande titlar, nämligen å inkomstsidan. A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler, B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden och C. Diverse inkomster ävensom å utgiftssidan A. Reparations- och underhållskostnader m. m., B. Avsättning till värdeminskningsskonto, C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden samt Överskott att tillföras riksstaten. Under envar av dessa titlar å såväl inkomst- som utgiftssidan upptagas inkomsterna respektive utgifterna särskilt för varje delfond.

Vid beräkningen av de olika posterna i staten följer jag denna uppställning. I enlighet med vad jag i det föregående under rubriken Redovisning och underhåll av befästningar och bergrum anfört upptager jag därjämte särskilda titlar för en ny delfond, Befästningars delfond. Jag upptager först till behandling fondens utgifter.

Utgifterna.

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.

Medelsbehovet för reparation och underhåll av försvarets byggnadsbestånd, med undantag av vissa anläggningar av speciell karaktär, beräknas principiellt till viss procent av den faktiska byggnadskostnaden för varje särskild fastighet (jfr propositionen 1945: 180; riksdagens skrivelse 1945: 202). Med hjälp av en byggnadskostnadsindex omräknas byggnadskostnaden till 1935 års prisnivå. Byggnadsbeståndet uppdelas i tre grupper, varav första gruppen — äldre byggnader — omfattar byggnader, som färdigställdes före den 1 juli 1938 och som invärderats på grund av särskild värdering, under det att andra och tredje grupperna — nyare byggnader — omfatta byggnader, som färdigställdes efter nyssnämnda datum och som varit i bruk längre, respektive kortare tid än nio år samt redovisas med sitt anskaffningsvärde. Underhållsmedel beräknas första gången för andra budgetåret efter det budgetår, under vilket byggnaden färdigställdes. Underhållskostnaden i procent räknat utgör enligt 1935 års prisnivå i första gruppen 1,1 % för arméns och flygvapnets delfond och 1,5 % för marinens delfond samt i andra och tredje grupperna 0,8 % respektive 0,4 % för samtliga delfonder. Denna underhållsprocent omräknas med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex till prisnivån det år, då beräkningen göres. De procentuellt beräknade underhållsmedlen uppdelas på *dels* en delpost för löpande reparation och underhåll m. m., *dels ock* en delpost för snärre förbättringsarbeten. Dessutom anvisas en delpost för istandsättningsarbeten. Underhållskostnaderna för övnings- och skjutfält samt flygfält med däri ingående jordbruks- och skogsfastigheter beräknas med ledning av vunnna erfarenhet, medan underhållskostnaderna för kajer, dockor, broar

m. fl. likartade anläggningar beräknas på grundval av årligen efter företagen besiktning upprättat förslag.

Då erforderligt underlag för de nya beräkningsgrundernas tillämpning ännu icke står till förfogande, har vid beräkning av anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. från och med budgetåret 1945/46 tillämpats ett på 1943 års fastighetsutrednings förslag grundat förenklat beräknings-sätt.

Arméns delfond. För budgetåret 1947/48 beräknades reparations- och underhållskostnaderna för arméns delfond enligt följande sammanställning. I sammanställningen ha angivits jämväl de belopp, som av arméns fortifikationsförvaltning och riksräkenskapsverket beräknats för motsvarande ändamål för budgetåret 1948/49.

	Budgetåret 1947/48	Av arméns fortifikations- förvaltning beräknat för budgetåret 1948/49	Av riksräken- skapsverket beräknat för budgetåret 1948/49
	Kronor	Kronor	Kronor
a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	5 450 000	6 145 100	5 983 000
b) Löpande reparation och underhåll av i berg insprängda anläggningar	1 000 000	1 180 900	1 080 000
c) Smärre förbättringsarbeten	550 000	680 000	600 000
d) Underhåll av övningsfält m. m.	1 440 000	1 389 000	1 389 000
e) Skatter m. m.	145 000	145 000	145 000
f) Istandsättningsarbeten	1 400 000	1 400 000	1 400 000
g) Ändrings- och inredningsarbeten föranledda av vissa organisationsundersökningar	200 000	200 000	200 000
h) Ändringsarbeten föranledda av vissa forskningsförsök	—	25 000	25 000
Summa	10 185 000	11 165 000	10 822 000

Arméns fortifikationsförvaltning har vid beräkning av underhållskostnaderna efter byggnadsstyrelsens hörande utgått från ett byggnadsunderhållsindex av 177, vilket gäve ett procenttal för äldre byggnader av 1,95 och för nyare byggnader av 1,4 respektive 0,7. Härutöver ha särskilda underhållsmedel beräknats för bergrensings- och förstärkningsarbeten i centrala ammunitionsförråd (1 000 000 kronor), underhåll av baracker (132 000 kronor), underhåll av vissa elektriska ledningar i Övre Norrland (26 000 kronor) och underhåll av byggnader å Järvafältet (29 000 kronor).

Fortifikationsförvaltningen har erinrat om att ämbetsverket i skrivelse den 27 augusti 1947 gjort framställning om att det å arméns delfond bokförda byggnadsvärdet skulle beträffande äldre byggnader uppskrivas med 3 684 677 kronor och bortskrivnas med 822 500 kronor samt beträffande nyare byggnader uppskrivas med 11 028 238 kronor och bortskrivnas med 6 400 000 kronor. Det av ämbetsverket framlagda förslaget till stat för delfonden vore uppgjort under förutsättning av Kungl. Maj:ts bifall till nämnda framställning.

Beträffande det för bergrensings- och förstärkningsarbeten i centrala ammunitionsförråd beräknade beloppet — ingående i delposten Löpande reparation och underhåll av i berg insprängda anläggningar — har ämbetsverket framhållit, att krigsmaterielverket i skrivelse till fortifikationsförvaltningen hemställt, att för dylika arbeten borde liksom för innevarande budgetår beräknas ett belopp av 1 000 000 kronor.

Såsom motivering för förslaget om beräkning av särskilda medel till underhåll av baracker, vissa elektriska ledningar i Övre Norrland och vissa byggnader å Järvafältet — samtliga upptagna under delposten Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. — har fortifikationsförvaltningen anfört följande.

De baracker, som i enlighet med Kungl. Maj:ts direktiv skulle kvarstå i framtiden såsom permanenta förråd, hade ett byggnadsvärde av i runt tal 10 000 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen hade för avsikt att, så snart pågående utredningar slutförts, föreslå dessa baracker till invärdering i fastighetsfonden. Barackerna vore på grund av sin karaktär av monterings- och demonteringsbara byggnader av betydligt enklare och svagare konstruktion än byggnader i allmänhet och därför i underhållshänseende närmast jämförbara med gruppen äldre byggnader. Å de baracker, som skulle utnyttjas såsom permanenta förråd, verkställdes vissa förstärkningsarbeten för att dessa byggnader skulle bli lämpliga för ändamålet. Uppskattningsvis hade fortifikationsförvaltningen beräknat, att vid utgången av budgetåret 1948/49 halva antalet av de baracker, som avsåges skola invärderas i fastighetsfonden, motsvarande ett värde av 5 000 000 kronor, då skulle vara iordningställda. För dessa baracker syntes underhållsmedel böra utgå i likhet med för nyare byggnader eller med $(0,7 \% \times 5\,000\,000 =)$ 35 000 kronor. För de baracker däremot, vilka vid utgången av sistnämnda budgetår beräknades ännu icke ha blivit iståndsatta och vilkas värde kunde beräknas uppgå till sammanlagt 5 000 000 kronor, borde underhållsmedel beräknas såsom för äldre, i fonden intagna byggnader med $(1,95 \% \times 5\,000\,000 =)$ 97 500 kronor. För underhåll av baracker, tillhörande här ifrågasvarande kategorier, skulle alltså erfordras ett belopp av sammanlagt $(35\,000 + 97\,500 =)$ i runt tal 132 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hade för avsikt att, sedan pågående utredning slutförts, till invärdering i fastighetsfonden föreslå vissa elektriska anläggningar i Övre Norrland. Värdet av dessa anläggningar beräknades till 1 000 000 kronor, varav 650 000 kronor belöpte å hög- och lågspänningslinjer, 150 000 kronor å transformatorer, samt 200 000 kronor å inomhusinstallationer. Enligt vattenfallsstyrelsens beräkning av underhållskostnader vore procenten 2,8 för linjerna och 2,6 för transformatorerna, varjämte fortifikationsförvaltningen beräknade 1,95 procent för installationerna. Underhållskostnaderna skulle således sammanlagt uppgå till $(2,8 \% \times 650\,000 + 2,6 \% \times 150\,000 + 1,95 \% \times 200\,000 =)$ 26 000 kronor.

Liksom föregående år borde underhållskostnader beräknas jämväl å värdena av de byggnader å Järvafältet, vilka ifrågasatts skola överföras till kasernfastigheter från jordbruks- och skogsfastigheter men i avvaktan på slutförandet av pågående utredning ännu icke invärderats. De byggnadsvärden, på vilka underhålls- och reparationskostnader i detta fall borde beräknas, uppginge till 1 472 700 kronor, varför underhållskostnaderna med användande av procenttalet 1,95 belöpte sig till i avjämnat tal 29 000 kronor.

Beträffande behovet av medel för underhåll av övningsfält m. m. har fortifikationsförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Truppförbanden hade i avgivna statförslag beräknat utgifterna till sammanlagt 1 389 000 kronor, vilket belopp väsentligt understeg de för budgetåren 1946/47 och 1947/48 av förbanden såsom erforderliga ansedda utgifterna. Detta förhållande syntes bero på dels att en del tidigare brister numera avhjälpits och dels att för större reparationer samt nybyggnads- och förändringsarbeten å Järvafältet endast smärre belopp upptagits i avvaktan på att utredning rörande detta fälts användning och eventuella iståndsättning slutförts. Då de av förbanden beräknade utgifterna för budgetåret 1948/49 för första gången på flera år hölle sig inom en ur förvaltningssynpunkt godtagbar ram, framför allt jämfört med de för nästa budgetår beräknade inkomsterna av övningsfälten, 1 130 000 kronor, hade fortifikationsförvaltningen icke funnit anledning föreligga att nedskära utgifterna utan beräknade ett belopp av 1 389 000 kronor för övningsfältens underhåll och vård. Dessa utgifter fördelade sig med 1 161 014 kronor på ordinarie underhåll, 46 024 kronor på större reparationer, 81 680 kronor på nybyggnads- och förändringsarbeten samt 100 282 kronor på oförutsedda utgifter.

En granskning av övningsfältens ekonomiska ställning syntes giva vid handen, att de äldre övningsfälten ginge med vinst. Underskott förefunnos särskilt vid de nyuppsatta pansarregementena. Dessa regementens fält vore emellertid ännu icke iståndsatta, vartill komme att den tunga materielen hårt slete på vägar och fält.

Vad angår det för iståndsättningsarbeten beräknade beloppet har fortifikationsförvaltningen anfört, att ämbetsverket ansåge det angeläget, att i likhet med vad som skett innevarande budgetår även för nästa budgetår upptogs ett belopp av 400 000 kronor för vissa speciella iståndsättningsarbeten. Då det normalt erforderliga beloppet vore 1 000 000 kronor, hade således det sammanlagda beloppet under delposten till iståndsättningsarbeten beräknats till (1 000 000 + 400 000 =) 1 400 000 kronor.

Beträffande slutligen det av fortifikationsförvaltningen till ändringsarbeten föranledda av vissa forskningsförsök beräknade beloppet, 25 000 kronor, har ämbetsverket anfört följande.

De mångskiftande problem, som behandlades vid forskningsanstalten, medförde att inredning och planering av laboratorier och försökslokaler måste underkastas ständiga förändringar. Lokaler, som vid ett tillfälle utnyttjades för en viss forskningsuppgift, måste efter en tid användas för andra aktuella problem. Detta medförde att smärre ändringsarbeten av lokaliteterna ofta måste vidtagas. Då de i staten upptagna underhållsmedlen icke vore avsedda för dylika arbeten och kostnaderna för sådana arbeten skulle för tungt belasta underhållsmedlen, syntes det erforderligt att särskilda medel härför beviljades. Dessa medel syntes böra ställas till förfogande blott efter ansökan i varje särskilt fall till Kungl. Maj:t om medgivande att företaga föreslagna arbeten.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 11 december 1947 för löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. räknat med ett belopp av 5 983 000 kronor för budgetåret 1948/49. Härvid har förutsatts, att underhållskostnader borde beräknas jämväl å värdena å vissa ytterligare byggnader å Järvafältet samt att kostnaderna för underhåll av baracker och elektriska ledningar be-

räknades med anlitande av underhållskvoten för nyare byggnader. För underhåll av byggnader å Järvafältet, baracker och elektriska ledningar beräknade riksräkenskapsverket med hänsyn härtill beloppen till 35 000 kronor, 70 000 kronor och 7 000 kronor. Då i de procentberäknade underhållsmedlen inginge ett underhållsbelopp av 16 000 kronor för en å arméns delfond med ett belopp av 6 400 000 kronor invärderad anläggning för utvidgning av saltpetersyretillverkning, vilken anläggning numera försålts, borde underhållsmedlen minskas med ifrågavarande underhållsbelopp.

Därest det av fortifikationsförvaltningen framlagda förslaget till invärdering av vissa byggnader m. m. godkändes, skulle detta innebära att underhållsmedlen under arméns delfond skulle öka med cirka 100 000 kronor. Riksräkenskapsverket hade övervägt, huruvida de ökade byggnadsvärdena borde påverka de för budgetåret 1948/49 beräknade reparations- och underhållsmedlen. Då den förenklade metod, som riksräkenskapsverket måste tillämpa i avvaktan på att fastighetsregistren färdigställas, icke uteslöte, att betydande värden för byggnader under uppförande komme att medräknas i det byggnadsvärde, varå underhållsmedlen beräknades, medförde detta, att underhållsmedlen bleve för högt beräknade. Riksräkenskapsverket hade därför icke funnit anledning att, utöver de fastighetsvärden, som redovisades å fonden den 30 juni 1947, beräkna reparations- och underhållsmedel för andra byggnadsvärden utom fonden än för sådana, där redan i staten för budgetåret 1947/48 särskilda underhållsmedel beräknats.

För ordinarie underhåll av samt för utförande av bergrensings- och förstärkningsarbeten i centrala ammunitionsförråd borde i likhet med vad som skett för innevarande budgetår, beräknas ett belopp av 1 000 000 kronor. Den av fortifikationsförvaltningen upptagna underhållsposten hade därför minskats med 181 000 kronor. För underhåll av de oljelagringsanläggningar, som numera invärderats i fastighetsfonden och för vilkas underhåll medel tidigare anvisats å riksstatsanslag, borde beräknas ytterligare 80 000 kronor. Det sammanlagda beloppet under nu ifrågavarande delpost uppginge således till $(1\,000\,000 + 80\,000 =) 1\,080\,000$ kronor.

För smärre förbättringsarbeten har riksräkenskapsverket räknat med ett belopp av 600 000 kronor, utgörande i runt tal 10 procent av posten för underhåll av byggnader m. m. Beloppet vore 80 000 kronor lägre än enligt fortifikationsförvaltningens förslag.

Med biträdande i övrigt av fortifikationsförvaltningens förslag har riksräkenskapsverket beräknat posten till reparations- och underhållskostnader m. m., på sätt närmare framgår av den i det föregående intagna sammanställningen, till 10 822 000 kronor.

Genom beslut den 6 februari 1948 har Kungl. Maj:t — såvitt nu är ifråga — bemyndigat fortifikationsförvaltningen att efter samråd med riksräkenskapsverket och försvarets civilförvaltning, per den 30 juni 1948 vidtagna av fortifikationsförvaltningen i förenämnda skrivelse den 27 augusti 1947 föreslagna

åtgärder med avseende å invärdering av byggnader och anläggningar m. m. å arméns delfond av försvarets fastighetsfond, dock med iakttagande av vissa av riksräkenskapsverket anförda erinringar.

Departementschefen. Föreliggande beräkningar av medelsbehovet för reparations- och underhållskostnader m. m. ha baserats på de grunder, som i avslutning till uttalande av 1945 års riksdag under senare år tillämpats. Mot beräkningarna är därför icke något att i princip invända. De av riksräkenskapsverket föreslagna jämkningarna i fortifikationsförvaltningens förslag — avseende i huvudsak de fastighetsvärden, som av ämbetsverken lagts till grund för beräkningen av de procentuella underhållskostnaderna — synas vara att förorda med den avvikelser, att för löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. böra beräknas 100 000 kronor mer än enligt riksräkenskapsverkets förslag. Detta belopp avses för underhåll av de byggnader m. m., som genom Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 6 februari 1948 komma att tillföras arméns delfond. Jag beräknar således för löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. för nästa budgetår ett belopp av (5 983 000 + 100 000 =) 6 083 000 kronor.

Till frågan om beräkning av underhållskostnaderna för i berg insprängda anläggningar återkommer jag i det följande vid behandlingen av reparations- och underhållskostnaderna under Befästningars delfond.

Det för underhåll av övningsfält m. m. föreslagna beloppet, 1 389 000 kronor, har beräknats på sätt i det föregående förordats och kan av mig tillstyrkas.

Då jag icke i övrigt funnit anledning till erinran mot fortifikationsförvaltningens förslag med däri av riksräkenskapsverket förordade jämkningar, beräknar jag förevarande post på följande sätt:

a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	kronor	6 083 000
b) Smärre förbättringsarbeten	»	600 000
c) Underhåll av övningsfält m. m.	»	1 389 000
d) Skatter m. m.	»	145 000
e) Istandsättningsarbeten	»	1 400 000
f) Ändrings- och inredningsarbeten föranledda av vissa organisationsundersökningar	»	200 000
g) Ändringsarbeten föranledda av vissa forskningsförsök ..	»	25 000
		Summa kronor 9 842 000

Jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva den jämkning mellan de särskilda posterna inom slutbeloppets ram som kan finnas erforderlig.

Marinens delfond. Reparations- och underhållskostnaderna beräknades för budgetåret 1947/48 enligt följande sammanställning, i vilken även införts marinförvaltningens och riksräkenskapsverkets förslag för budgetåret 1948/49.

	Budgetåret 1947/48	Av marin- förvaltningen beräknat för budgetåret 1948/49	Av riksräken- skapsverket beräknat för budgetåret 1948/49
	Kronor	Kronor	Kronor
a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	1 370 000	1 900 000	1 908 000
b) Löpande reparation och underhåll av i berg insprängda anläggningar samt hamnanläggningar m. m.	560 000	665 000	560 000
c) Smärre förbättringsarbeten	150 000	285 000	190 000
d) Underhåll av övningsfält m. m.	250 000	45 000	45 000
e) Skatter	100 000	100 000	100 000
f) Iståndsättningsarbeten	550 000	600 000	550 000
g) Ändrings- och inredningsarbeten föranledda av vissa organisationsundersökningar	75 000	75 000	75 000
Summa	3 055 000	3 670 000	3 428 000

Marinförvaltningen har vid beräkning av underhållskostnaderna i likhet med arméns fortifikationsförvaltning utgått från ett byggnadskostnadsindex av 177, vilket gäve ett procenttal för äldre byggnader av 2,66 samt för nyare byggnader av 1,42 respektive 0,71. Underhållskostnaderna hade med tillämpning av ifrågavarande procentsatser av marinförvaltningen beräknats till 2 530 000 kronor. Till detta belopp borde läggas ett för underhåll av vissa i fastighetsfonden icke invärderade anläggningar beräknat belopp av 320 000 kronor. Medel för detta ändamål hade tidigare beräknats under delposten övningsfält m. m. Ifrågavarande anläggningar tillhörde emellertid enligt marinförvaltningens mening kategorierna kasern- och specialanläggningar. Det för underhåll av byggnader och specialanläggningar erforderliga beloppet uppginge således till (2 530 000 + 320 000 =) 2 850 000 kronor, vilka medel borde fördelas med 1 900 000 kronor till löpande reparationer och underhåll av byggnader m. m., 665 000 kronor till i berg insprängda anläggningar samt 285 000 kronor till smärre förbättringsarbeten.

Riksräkenskapsverket har beräknat posten på sätt framgår av den i det föregående intagna sammanställningen. Det av verket för smärre förbättringsarbeten föreslagna beloppet, 190 000 kronor, motsvarar i runt tal 10 % av delposten för underhåll av byggnader m. m. Till underhåll av vissa i fastighetsfonden icke invärderade anläggningar har riksräkenskapsverket räknat med ett belopp av 318 000 kronor, eller ungefär samma belopp som föreslagits av marinförvaltningen.

Riksräkenskapsverket har anfört att, enligt vad riksräkenskapsverket inhämtat, marinförvaltningen framdeles komme att framlägga förslag till invärdering av byggnader m. m., varigenom byggnadsvärdet å delfonden komme att ökas med i runda tal 28 miljoner kronor för äldre byggnader och 48 miljoner kronor för nyare byggnader. Därest dessa byggnader m. m. komme att invärderas i delfonden, komme behovet av underhållsmedel att ökas med i runt tal

970 000 kronor. Av samma skäl, som anförts i verkets yttrande såvitt rörde arméns delfond, hade riksräkenskapsverket emellertid icke funnit anledning att beräkna reparations- och underhållsmedel för andra byggnadsvärden utom fonden än för sådana, där redan i staten för budgetåret 1947/48 särskilda underhållsmedel beräknats.

Det för löpande reparation och underhåll av byggnader beräknade beloppet har av riksräkenskapsverket minskats med de beräknade kostnaderna för yttre renhållning, 150 000 kronor, vilka kostnader skola bestridas från vederbörande anslag till bränsle m. m.

Departementschefen. I den av riksräkenskapsverket föreslagna posten till löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. ingår ett belopp av 318 000 kronor för underhåll av vissa i marinens delfond icke invärderade anläggningar. Med hänsyn till att marinförvaltningen ännu icke inkommit med något förslag till invärdering av dylika anläggningar, anser jag mig icke kunna beräkna några ytterligare underhållsmedel för icke invärderade byggnader och anläggningar.

Beträffande frågan om beräkning av underhållskostnaderna för i berg insprängda anläggningar återkommer jag i det följande. Av det för löpande reparation och underhåll av dylika anläggningar och hamnanläggningar m. m. av riksräkenskapsverket tillstyrkta beloppet, 560 000 kronor, hänföra sig, såsom av det föregående framgår, omkring 460 000 kronor till reparation och underhåll av hamnanläggningar och återstoden till reparation och underhåll av berganläggningar. Under marinens delfond beräknar jag således för underhåll av hamnanläggningar ett belopp av 460 000 kronor.

Då jag icke i övrigt har något att erinra mot riksräkenskapsverkets beräkningar, uppskattar jag medelsbehovet under posten på följande sätt:

a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. kronor	1 908 000
b) Löpande reparation och underhåll av hamnanläggningar m. m.	460 000
c) Smärre förbättringsarbeten	190 000
d) Underhåll av övningsfält m. m.	45 000
e) Skatter	100 000
f) Iståndsättningsarbeten	550 000
g) Ändrings- och inredningsarbeten föranledda av vissa organisationsundersökningar	75 000
	Summa kronor 3 328 000

I övrigt hänvisar jag till vad som anförts beträffande arméns ifrågavarande anslagspost.

Flygvapnets delfond. Reparations- och underhållskostnaderna beräknades för budgetåret 1947/48, såvitt angår flygvapnet, på sätt framgår av följande sammanställning, i vilken även införts flygförvaltningens och riksräkenskapsverkets förslag för nästa budgetår.

	Budgetåret 1947/48	Av flyg- förvaltningen beräknat för budgetåret 1948/49	Av riksräken- skapsverket beräknat för budgetåret 1948/49
	Kronor	Kronor	Kronor
a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	1 230 000	1 722 500	1 464 000
b) Löpande reparation och underhåll av i berg insprängda anläggningar	52 000	73 000	52 000
c) Smärre förbättringsarbeten	125 000	170 000	145 000
d) Underhåll av flygfält m. m.	930 000	1 080 000	990 000
e) Skatter	40 000	50 000	50 000
f) Iståndsättningsarbeten	250 000	750 000	250 000
g) Ändrings- och inredningsarbeten föranledda av vissa organisationsundersökningar	25 000	25 000	25 000
h) Bestridande av utgifter för vidtagna bränslebesparande åtgärder	200 000	50 000	—
i) Reparation och underhåll av jordbruks- och skogsfastigheter	—	56 000	1)
Summa	2 852 000	3 976 500	2 976 000

1) Beloppet inräknat i delposten d).

Flygförvaltningen har i det för löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. beräknade beloppet inräknat 170 000 kronor för underhåll av eldsläckningsmateriel och anskaffning av skumvätska. Kostnaderna för underhåll av i berg insprängda anläggningar samt för smärre förbättringsarbeten ha beräknats till 73 000 kronor respektive 170 000 kronor. I underhållsbeloppen ha inräknats underhållsmedel för byggnader m. m. till ett värde av 35,4 miljoner kronor, vilka byggnader icke äro invärderade i fastighetsfonden men av flygförvaltningen i skrivelse den 30 juni 1947 föreslagits till invärdering.

För underhåll av flygfält har flygförvaltningen ansett att, utöver den procentuellt beräknade underhållskostnaden, 433 500 kronor, borde anvisas ett belopp av 646 500 kronor. Totalbeloppet (433 500 + 646 500 =) 1 080 000 kronor motsvarar omkring 1,5 % av det verkliga byggnadsvärdet, vilket per den 1 juli 1947 utgjorde cirka 71,8 miljoner kronor, varav cirka 26,6 miljoner kronor representerade å fonden icke invärderade flygfältsanläggningar.

Ökningen av posten till iståndsättningsarbeten har flygförvaltningen motiverat med behovet att snarast möjligt ersätta den krismateriel, som under senare år måst användas vid byggnadsarbetena.

För reparation och underhåll av jordbruks- och skogsfastigheter har flygförvaltningen för nästa budgetår beräknat ett belopp av 56 000 kronor, vilket saknar motsvarighet i staten för innevarande budgetår. Ämbetsverket har i anslutning härtill anfört, att enligt med vederbörande arrendatorer upprättade arrendekontrakt löpande reparationer och underhåll av byggnadsbeståndet i regel åvilade arrendatorerna. Å själva fastigheterna måste emellertid vidtagas vissa åtgärder, vilka icke skulle bekostas av arrendatorn, såsom

deltagande i diknings- eller dräneringsföretag, nyplantering av skog, skogsdikningar samt omläggning och reparation av broar.

Riksräkenskapsverket har beräknat kostnaderna för smärre förbättringsarbeten efter samma grunder som för de övriga delfonderna, eller till 10 % av posten för underhåll av byggnader m. m. Av samma skäl som anförts vid behandlingen av arméns delfond har ämbetsverket icke inräknat några underhållsmedel för de byggnader m. m., vilka flygförvaltningen föreslagit till invärdering i flygvapnets delfond.

För underhåll av flygfält har riksräkenskapsverket beräknat samma belopp som för budgetåret 1947/48 eller 930 000 kronor. Härtill har riksräkenskapsverket lagt det belopp, som av flygförvaltningen äskats för underhåll av jordbruks- och skogsfastigheter. Riksräkenskapsverket har med hänsyn härtill för underhåll av flygfält m. m. beräknat posten till i avrundat tal 990 000 kronor.

Beträffande det för bränslebesparande åtgärder av flygförvaltningen äskade beloppet, 50 000 kronor, har riksräkenskapsverket anført, att detta belopp utgjorde skillnaden mellan det belopp, som flygförvaltningen enligt tidigare av Kungl. Maj:t lämnat bemyndigande nedlagt å dylika åtgärder och det belopp, som för ändamålet upptagits i staten för fastighetsfonden för budgetåret 1947/48. Då enligt uttalande av föredragande departementschefen i propositionen 1947:108 detta belopp, 50 000 kronor, skulle bestridas av ordinarie underhållsmedel, hade riksräkenskapsverket icke upptagit något belopp för ändamålet i föreliggande statförslag.

Riksräkenskapsverket har således beräknat anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. för flygvapnets delfond för budgetåret 1948/49 till 2 976 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* för bestående av kostnader för befästningars underhåll äskat ett belopp av 200 000 kronor, vilket beräknats motsvara ungefär 1 % av det till cirka 20 miljoner kronor uppskattade anläggningsvärdet av å flygfälten befintliga befästningar (flygplanvärn och flygplanvägar).

Genom beslut den 6 februari 1948 har Kungl. Maj:t — såvitt nu är i fråga — bemyndigat flygförvaltningen att, efter samråd med riksräkenskapsverket och försvarets civilförvaltning, per den 30 juni 1948 vidtaga av flygförvaltningen i förenämnda skrivelse den 30 juni 1947 föreslagna åtgärder med avseende å invärdering av byggnader och anläggningar m. m. å flygvapnets delfond av försvarets fastighetsfond, dock med iakttagande av vissa av riksräkenskapsverket anförda erinringar.

Departementschefen. I den av riksräkenskapsverket beräknade delposten till löpande reparation och underhåll ingå icke underhållsmedel för de byggnader och anläggningar m. m., som enligt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 6 februari 1948 skola upptagas till redovisning å flygvapnets delfond. Huvuddelen av ifrågavarande byggnader och anläggningar m. m. synes emellertid vara att hänföra till kategorien flygfält med därå befintliga anläggningar

m. m., för vilken kategori underhållsmedel enligt 1946 års fastighetsutrednings av mig i det föregående biträdda förslaget skola beräknas enligt särskilda normer. Med hänsyn härtill anser jag mig icke för närvarande kunna tillstyrka, att delposten i anledning av nyssnämnda invärdering höjes.

För underhåll av flygfält m. m. räknar jag i enlighet med vad i det föregående anförts med en underhållsprocent av 1,5 av anläggningsvärdet per den 1 juli 1946. Det med tillämpning av nämnda underhållskvot beräknade beloppet uppgår till 1 080 000 kronor. Vid beräkningen av detta belopp har hänsyn tagits till förenämnda av Kungl. Maj:t beslutade invärderingar i fonden. Till beloppet böra läggas underhållsmedel för vissa å flygfälten befintliga befästningar (flygplanvärn och flygplanvägar). Med tillämpning av den i det föregående förordade av fastighetsutredningen föreslagna underhållskvoten, 0,5 %, beräknar jag för underhåll av dessa anläggningar, vilka beräknas ha ett anläggningsvärde av omkring 20 000 000 kronor, ett belopp av 100 000 kronor. Det sammanlagda beloppet för underhåll av flygfält m. m. beräknar jag således till (1 080 000 + 100 000 =) 1 180 000 kronor, vilket belopp skall disponeras av flygförvaltningen.

Beträffande frågan om medel för underhåll av flygvapnets i berg insprängda anläggningar återkommer jag i det följande.

I enlighet med flygförvaltningens förslag anser jag mig böra räkna med ett belopp av 56 000 kronor för underhåll av övningsfält. Däremot kan jag icke tillstyrka flygförvaltningens förslag om ytterligare medel för täckande av kostnaderna för vissa av ämbetsverket vidtagna bränslebesparande åtgärder.

Beträffande beräkningen av övriga i anslagsposten ingående delposter kan jag biträda riksräkenskapsverkets förslag.

Anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. för flygvapnets delfond bör således för nästa budgetår beräknas på följande sätt.

a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	kronor	1 464 000
b) Smärre förbättringsarbeten	»	145 000
c) Underhåll av flygfält m. m.	»	1 180 000
d) Underhåll av övningsfält m. m.	»	56 000
e) Skatter	»	50 000
f) Iståndsättningsarbeten	»	250 000
g) Ändrings- och inredningsarbeten föranledda av vissa organisationsundersökningar	»	25 000
		<hr/>
	Summa kronor	3 170 000

I övrigt hänvisar jag till vad som anförts beträffande arméns ifrågavarande anslagspost.

Befästningars delfond. I sina medelsäskanden för nästa budgetår har arméns fortifikationsförvaltning hemställt, att medel måtte anvisas under fjärde huvudtiteln för befästningars underhåll m. m., och i anslutning härtill anført i huvudsak följande.

Fortifikationsförvaltningen hade funnit sig för nästa budgetår icke böra begära större anslag för underhåll av befästningar än vad som anvisats för budgetåret 1947/48 eller 1 025 000 kronor. Förvaltningen ansåge sig dock böra framhålla, att anslaget vore knappt tillmätt. För att befästningarna vid en skärpning av läget snabbt skulle kunna tagas i anspråk fordrades att desamma ej blott kontinuerligt underhölls i fullgott skick utan även att mindre förändrings- och förbättringsarbeten vidtoges. Anslaget måste därjämte utnyttjas för större reparationer.

För underhåll av baracker hade för arméns vidkommande under budgetåret 1947/48 under nu ifrågakvarande anslag beräknats ett belopp av 200 000 kronor. Det vore icke möjligt att för närvarande fullt tillförlitligt ange antalet och värdet av de baracker, som komme att kvarstå under budgetåret 1948/49. En överslagsberäkning, grundad på propositionen 1947:309 rörande bland annat den framtida dispositionen av arméns baracker, hade visat att under budgetåret 1948/49 komme att erfordras underhållsmedel för omkring 2 140 baracker, vilka vore avsedda för förläggning vid repetitionsövningar, för övningsläger och skjutfält, för luftbevakning och luftvärn samt för övriga militära behov. Dessa baracker borde tills vidare bibehållas i avvaktan på slutlig utredning angående försvarsmaktens framtida organisation. Totalvärdet av under budgetåret kvarstående baracker av denna kategori syntes kunna uppskattas till 10 miljoner kronor.

Det för innevarande budgetår för barackunderhåll anvisade anslagsbeloppet motsvarade 1,0 % av byggnadsvärdet för ifrågakvarande baracker. De senaste årens erfarenheter hade emellertid visat, att denna procentsats vore otillräcklig. Skulle samma procentsats tillämpas även i fortsättningen kunde allvarlig skadegörelse och därmed katastrofala värdeminskningar icke undvikas. De senaste årens erfarenheter hade visat, att underhållsmedel motsvarande 2 % av byggnadsvärdet erfordrades för att barackerna skulle kunna hållas i godtagbart skick. Medelsbehovet för budgetåret skulle därigenom bli (2 % av 10 000 000 =) 200 000 kronor. Emellertid kunde vissa baracker uthyras mot villkor att hyresgästen själv bestrede underhåll under hyrestiden. Därigenom syntes det erforderliga beloppet kunna minskas med 15 000 kronor till 185 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har således beräknat det totala medelsbehovet för underhåll av befästningar och baracker för budgetåret 1948/49 till (1 025 000 + 185 000 =) 1 210 000 kronor.

Vidare har *marinförvaltningen* i sina medelsäskanden för nästa budgetår hemställt om medel för befästningars underhåll m. m. och i anslutning härtill anfört, bland annat, följande.

Till följd av pågående utredning rörande det faktiska behovet av underhållsmedel för befästningsanläggningar föreläge en viss osäkerhet vid beräkningen av medelsbehovet för underhåll av befästningar m. m. Beträffande erforderliga medel för barackunderhåll kunde en slutlig beräkning verkställas först sedan beslut fattats om dispositionen av kvarstående i fastighetsfonden icke invärderade baracker. Vid beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår finge hänsyn tagas till såväl stegrade byggnadskostnader som ökade lönekostnader, vilka omständigheter medförde ett ökat medelsbehov jämfört med föregående budgetår.

Marinförvaltningen har med beaktande av det anförda beräknat medelsbehovet för befästningars underhåll för nästa budgetår till 1 210 000 kronor.

Sedermera har marinförvaltningen i en den 27 november 1947 dagtecknad promemoria meddelat, att av det för budgetåret 1948/49 äskade beloppet, 1 210 000 kronor, 790 000 kronor avsåges till underhåll av befästningar och i fastighetsfonden icke invärderade bergum, 285 000 kronor för underhåll av baracker m. m. samt 135 000 kronor för löner till viss icke-ordinarie personal vid kustartilleriförsvarens fortifikationsförvaltningar. Medel för forskningsverksamhet inginge icke i det av marinförvaltningen äskade beloppet, enär medel för detta ändamål äskats av fortifikationsförvaltningen.

Departementschefen. I det föregående har jag föreslagit, att per den 1 juli 1948 skall inrättas en särskild delfond under försvarets fastighetsfond för redovisning av befästningar och bergum med tillhörande markområden och byggnader. Till den nya delfonden, benämnd Befästningars delfond, skola till en början överföras i berg insprängda anläggningar med ett anläggningsvärde av cirka 100 miljoner kronor, vilka anläggningar redan äro invärderade å fastighetsfonden. Vidare skola till redovisning å delfonden upptagas i fastighetsfonden icke invärderade befästnings- och bergrumsanläggningar med ett anläggningsvärde av cirka 380 miljoner kronor. Jag har härvid förutsatt, att de till ett anläggningsvärde av 20 miljoner kronor uppskattade befästningarna å flygfälten (flygplanvägar och flygplanvärn) skola upptagas till redovisning å flygvapnets delfond.

För löpande reparation och underhåll av i fastighetsfonden invärderade, i berg insprängda anläggningar ha, såsom av den tidigare lämnade redogörelsen framgår, av respektive förvaltningsmyndigheter beräknats sammanlagt omkring 1 350 000 kronor, varav emellertid endast omkring 350 000 kronor hänföra sig till det löpande underhållet, medan återstoden avser bergrensnings- och förstärkningsarbeten, vilka angivits vara av engångsnatur. Riksräkenskapsverket har för reparation och underhåll av ifrågavarande berganläggningar tillstyrkt i runt tal 1 230 000 kronor.

För befästningars underhåll m. m. ha fortifikationsförvaltningen och marinförvaltningen vidare äskat tillhoppa 2 420 000 kronor, varav 1 815 000 kronor hänföra sig till underhåll av befästningar och i fastighetsfonden icke invärderade bergrumsanläggningar, 470 000 kronor till underhåll av i fastighetsfonden icke invärderade baracker m. m. samt 135 000 kronor till avlöningskostnader för viss icke-ordinarie personal vid kustartilleriförsvarens fortifikationsförvaltningar. Sistnämnda avlöningskostnader böra emellertid bestridas från marinens avlöningsanslag, och jag avser att i annat sammanhang framlägga förslag härom.

För löpande underhåll av befästningar och bergum har sålunda för nästa budgetår beräknats ett sammanlagt belopp av (350 000 + 1 815 000 =) 2 165 000 kronor, vartill kommer ett belopp av 1 000 000 kronor för utförande av vissa speciella bergrensnings- och förstärkningsarbeten i centrala ammunitionsförråd.

I det föregående har jag tillstyrkt 1946 års militära fastighetsutrednings

förslag att för underhåll av befästningar och bergrum tills vidare skall tillämpas en gemensam underhållskvot, beräknad till 0,5 % av anläggningsvärdet per den 1 juli 1946. Enligt de av utredningen från förvaltningsmyndigheterna införskaffade uppgifterna uppgår anläggningsvärdet per den 1 juli 1946 av de befästningar och bergrumsanläggningar, som kunna komma i fråga för redovisning å befästningars delfond, till i runt tal 480 miljoner kronor. Det med tillämpning av förenämnda procentsats uträknade underhållsbeloppet uppgår sålunda till $(0,5 \% \times 480\,000\,000 =) 2\,400\,000$ kronor. Till detta belopp böra läggas medel för underhåll av i fastighetsfonden icke invärderade baracker samt för bergrensnings- och förstärkningsarbeten i vissa ammunitionsförråd. För underhåll av baracker beräknar jag, i avvaktan på beslut rörande det slutliga utnyttjandet att de från den förstärkta försvarsberedskapen kvarstående barackerna, ett belopp av 400 000 kronor. Bergrensnings- och förstärkningsarbetena ha kostnadsberäknats till sammanlagt 3 000 000 kronor, varav 875 000 kronor beräknats för innevarande budgetår. Enär arbetena äro erforderliga ur säkerhetssynpunkt, torde medel för ändamålet böra anvisas även för nästa budgetår. Jag beräknar för ändamålet ett belopp av 800 000 kronor.

Anslagsposten i sin helhet bör således i enlighet med det anförda beräknas på följande sätt.

a) Löpande reparation och underhåll av befästningar och bergrum	kronor	2 400 000
b) Underhåll av icke invärderade baracker m. m.	»	400 000
c) Bergrensnings- och förstärkningsarbeten i centrala ammunitionsförråd	»	800 000
		<hr/>
	Summa kronor	3 600 000

Jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva den jämkning mellan de särskilda posterna inom slutbeloppet som kan finnas erforderlig.

I årets statsverksproposition (bil. 6 punkterna 59, 98 och 126) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till befästningars underhåll m. m. för budgetåret 1948/49 beräkna tillhopa 2 390 000 kronor. Vid bifall till vad i det föregående föreslagits bli särskilda anslag för detta ändamål icke längre erforderliga.

B. Avsättning till värdeminskningskonto.

I de avgivna statförslagen ha *arméns fortifikationsförvaltning*, *marinförvaltningen* och *flygförvaltningen* för avsättning till värdeminskningskonto å respektive delfonder upptagit respektive 3 310 000 kronor, 1 050 000 kronor och 3 462 500 kronor, eller tillhopa 7 822 500 kronor.

På anförda skäl har *riksräkenskapsverket* beräknat ifrågavarande poster till respektive 3 310 000 kronor, 1 050 000 kronor och 3 380 000 kronor, eller sammanlagt 7 740 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till att en ny delfond, Befästningars delfond, avses att inrättas per den 1 juli 1948 förordar jag, efter samråd under hand med riksräkenskapsverket, att för avsättning till värde-minskningskonto upptagas för arméns delfond förslagsvis 2 790 000 kronor, för marinens delfond förslagsvis 830 000 kronor, för flygvapnets delfond förslagsvis 3 120 000 kronor och för befästningars delfond 1 000 000 kronor, eller sammanlagt 7 740 000 kronor.

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden.

Arméns delfond. För budgetåret 1947/48 beräknades under denna rubrik för arméns del ett belopp av förslagsvis 1 200 000 kronor, varav omkring 1 054 000 kronor för hyres- och arrendeutgifter, 100 000 kronor för bränsletillägg, 30 000 kronor för kostnader i samband med förhyrning samt 15 000 kronor för kostnader för underhåll av arrenderade markområden och vissa vägar utanför de områden, som lantförsvaret förvaltar eller eljest disponerar.

Arméns fortifikationsförvaltning har beräknat utgiftsbehovet under denna titel till 1 130 000 kronor, varav omkring 876 300 kronor för hyres- och arrendeutgifter, 85 000 kronor för bränsletillägg, motsvarande omkring 10 % av hyreskostnaden, 30 000 kronor för kostnader i samband med förhyrning, 15 000 kronor för kostnader för underhåll av arrenderade markområden och av vissa vägar utanför de områden, som lantförsvaret förvaltar eller eljest disponerar, 45 000 kronor för kostnader för plogning av enskilda vägar, 60 000 kronor för förhyrning av cisterner för lagring av flytande bränsle samt 10 000 kronor för vissa tillfälliga förhyrningar m. m.

Rörande behovet av medel för plogning har fortifikationsförvaltningen anfört följande.

På grundval av en av chefen för armén verkställd utredning rörande behovet av snöröjning genom lantförsvarets försorg å de enskilda vägar, som vintertid i stor utsträckning och stundom uteslutande användas för militära ändamål och som ur beredskaps-, materielvårds- och ersättningsynpunkter oundgängligen borde hållas öppna för trafik under vintern, hade fortifikationsförvaltningen verkställt beräkning av kostnaderna för erforderlig vägplogning. Enligt denna beräkning skulle kostnaderna för plogning av de enskilda vägar, som ej kunde hållas öppna genom övningsplogning bekostad av medel å arméförvaltningens anslag, uppgå till minst 45 000 kronor per år. Då dessa kostnader närmast syntes vara av karaktär att böra bestridas av medel under nu förevarande anslagspost, hade fortifikationsförvaltningen för ändamålet beräknat ett belopp av 45 000 kronor för ifrågavarande vägplogning.

Beträffande behovet av medel för förhyrning av cisterner har fortifikationsförvaltningen anfört följande.

Överbefälhavaren hade anmodat fortifikationsförvaltningen att vid uppgörande av förslag till stat för försvarets fastighetsfond taga hänsyn till beräknade kostnader för förhyrning av cisterner för lagring av flytande bränsle. Överbefälhavaren hade i anslutning härtill anfört, bland annat, att arméför-

valtningen hade att ständigt lagerhålla vissa kvantiteter flytande bilmotorbränsle för tillgodoseende av arméns drivmedelsberedskap. Lagren förvarades i första hand i armén tillhöriga drivmedelsanläggningar, men vid behov måste jämväl andra cisternutrymmen tagas i anspråk. Omkostnaderna härför hade hittills bestritts huvudsakligen av arméns anslag till drivmedelsförråd m. m. Dessa kostnader avseende cisternförhyrningar borde utgå från försvarets fastighetsfond. Arméförvaltningens intendenturavdelning hade anmält att ett belopp av 60 000 kronor vore erforderligt.

Riksräkenskapsverket har anfört, att kostnaderna för plogning av enskilda vägar borde ske med anlåtande av medel, som anvisades för löpande reparation och underhåll av byggnader, i den mån vägplogningar icke kunde bekostas av medel, som ställts till arméförvaltningens disposition. I övrigt hade riksräkenskapsverket icke något att erinra mot fortifikationsförvaltningens beräkningar.

Departementschefen. I likhet med riksräkenskapsverket anser jag, att utgifter för vägplogning böra belasta utgiftspost till reparations- och underhållskostnader m. m. Mot fortifikationsförvaltningens beräkningar i övrigt har jag intet att erinra. Under anslagsposten till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknar jag för nästa budgetår förslagsvis (876 300 + 85 000 + 30 000 + 15 000 + 60 000 + 10 000 =) i runt tal 1 074 000 kronor.

Marinens delfond. För budgetåret 1947/48 beräknades förevarande anslagspost för marinens del till förslagsvis 100 000 kronor.

Marinförvaltningen har för budgetåret 1948/49 beräknat medelsbehovet för hyres- och arrendeutgifter till 400 000 kronor, varav omkring 260 000 kronor för förhyrning av drivmedelsförråd m. m. — vilka kostnader tidigare belastat anslaget till drivmedelsförråd m. m. — samt omkring 22 000 kronor för bestridande av oförutsedda utgifter.

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot marinförvaltningens beräkning av ifrågavarande anslagspost.

Departementschefen. I enlighet med marinförvaltningens förslag böra kostnaderna för förhyrning av drivmedelsförråd m. m. bestridas under denna anslagsrubrik. För ifrågavarande ändamål samt för bestridande av övriga hyres- och arrendekostnader synes böra beräknas ett belopp av förslagsvis 400 000 kronor.

Flygvapnets delfond. Förevarande anslagspost beräknades för budgetåret 1947/48 för flygvapnets del till förslagsvis 225 000 kronor.

Flygförvaltningen har för budgetåret 1948/49 beräknat medelsbehovet för hyres- och arrendeutgifter till förslagsvis 795 000 kronor, varav omkring 576 000 kronor hänföra sig till kostnader för förhyrning av förrådslokaler för lagring av flygdrivmedel.

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot flygförvaltningens beräkning.

Departementschefen. För bestridande av kostnaderna för förhyrning av förrädslokaler för lagring av flygdrivmedel ävensom övriga hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknar jag i enlighet med myndigheternas förslag ett belopp av förslagsvis 795 000 kronor.

Befästningars delfond. Under ifrågavarande anslagspost upptager jag i avsaknad av närmare utredning rörande medelsbehovet ett belopp av 1 000 kronor.

Enligt det anförda komma anslagsposterna till hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden att tillhopa utgöra (1 074 000 + 400 000 + 795 000 + 1 000 =) 2 270 000 kronor.

Inkomster.

A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler.

Under denna titel redovisas de belopp, som över budgeten tillföras respektive fonder. Ersättningsbeloppen bestämmas i princip så, att en förräntning efter 4 % erhålles å det vid respektive budgetårs ingång av fonderna disponerade statskapitalet. I statsverkspropositionen (bil. 6, punkterna 58, 97 och 125) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna följande förslagsanslag, nämligen till

ersättning till arméns delfond.....	kronor	21 122 000
» » marinens delfond.....	»	7 488 000
» » flygvapnets delfond	»	12 481 000
	<u>Summa kronor</u>	41 091 000

Med hänsyn till förut och i det följande omnämnda jämkningar av olika poster i statförslaget bör ersättningen för till statsmyndigheter upplåtna lokaler för nästkommande budgetår beräknas för arméns delfond till 18 872 000 kronor, för marinens delfond till 6 898 000 kronor och för flygvapnets delfond till 12 005 000 kronor. Härjämte bör för befästningars delfond beräknas ett belopp av 6 030 000 kronor. De i riksstaten under fjärde huvudtiteln beräknade anslagen böra å riksstaten slutligt uppföras i överensstämmelse härmed, varjämte under E. Diverse bör upptagas ett nytt förslagsanslag, benämnt Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond.

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden.

Arméns delfond. Arméns fortifikationsförvaltning har beräknat ifrågavarande hyror och arrenden sålunda:

Inkomst av tjänstebostäder	kronor 1 000 000
» » uthyrningsfastigheter	» 210 000
» » övnings- och skjutfält (med däri ingående jordbruks- och skogsfastigheter)	» 830 000
Övriga hyror och arrenden	» 160 000
	<hr/>
	Summa kronor 2 200 000

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot fortifikationsförvaltningens beräkning av ifrågavarande inkomstpost.

Departementschefen. I överenstämmelse med myndigheternas förslag beräknar jag ifrågavarande inkomstpost till 2 200 000 kronor.

Marinens delfond. *Marinförvaltningen* har beräknat ifrågavarande inkomster på följande sätt:

Inkomst av tjänstebostäder	kronor 270 000
» » uthyrningsfastigheter	» 335 000
» » övnings- och skjutfält (med däri ingående jordbruks- och skogsfastigheter)	» 45 000
Övriga hyror och arrenden	» 50 000
	<hr/>
	Summa kronor 700 000

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot marinförvaltningens beräkning av ifrågavarande inkomstpost.

Departementschefen. I enlighet med myndigheternas förslag torde förevarande inkomstpost böra beräknas till 700 000 kronor.

Flygvapnets delfond. *Flygförvaltningen* har beräknat hyres- och arrendeinkomster på följande sätt:

Inkomst av tjänstebostäder och uthyrningsfastigheter.....	kronor 360 000
Inkomst av jordbruks- och skogsfastigheter	» 55 000
Inkomst av flygfält	» 15 000
	<hr/>
	Summa kronor 430 000

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot flygförvaltningens beräkningar.

Departementschefen. I enlighet med myndigheternas förslag torde förevarande inkomstpost böra beräknas till 430 000 kronor.

De sammanlagda inkomsterna av hyror och arrenden för till enskilda upplåttna lokaler och markområden beräknas enligt vad sålunda anförts till (2 200 000 + 700 000 + 430 000 =) 3 330 000 kronor.

C. Diverse inkomster.

För arméns delfond har *arméns fortifikationsförvaltning* under denna inkomstpost upptagit *dels* 50 000 kronor, utgörande mot civila patienters

vård å garnisonssjukhusen svarande del av vederbörande fastigheters underhåll, dels 300 000 kronor såsom inkomster från jordbruks- och skogsfastigheter, dels ock 53 000 kronor för hyra av ammunitionsfabriken å Marieberg, eller tillhopa 403 000 kronor.

Marinförvaltningen har för marinens delfond beräknat inkomstposten till 750 000 kronor, varav 700 000 kronor utgjorde hyror för marinverkstädernas anläggningar, 40 000 kronor hyra för marinens centrala beklädnadsverkstad i Karlskrona och 10 000 kronor dockavgifter m. m.

Beträffande flygvapnets delfond har *flygförvaltningen* beräknat posten för diverse inkomster till 120 000 kronor.

Departementschefen. Med biträdande i huvudsak av föreliggande förslag beräknar jag inkomsterna under diverseposten för respektive delfonder till respektive 404 000 kronor, 750 000 kronor och 120 000 kronor. Härjämte beräknar jag under diverseposten för befästningars delfond ett inkomstbelopp av 1 000 kronor. Det sammanlagda beloppet uppgår således till 1 275 000 kronor.

Överskott.

Det överskott, som skall tillföras riksstatens driftbudget, skall fortfarande såsom hittills varit fallet beräknas till 4 % å det vid respektive budgetårs början i fonden ingående kapitalet. I enlighet med riksräkenskapsverkets inkomstberäkning för budgetåret 1948/49 har överskottet å försvarets fastighetsfond i förslaget till riksstat beräknats för arméns delfond till 8 520 000 kronor, för marinens delfond till 4 060 000 kronor och för flygvapnets delfond till 5 880 000 kronor. Med hänsyn till att en ny delfond, Befästningars delfond, avses att inrättas per den 1 juli 1948 förordar jag att överskottet å försvarets fastighetsfond beräknas för arméns delfond till 7 770 000 kronor, för marinens delfond till 3 790 000 kronor, för flygvapnets delfond till 5 470 000 kronor och för befästningars delfond till 1 430 000 kronor. Överskott att tillföras riksstatens driftbudget beräknar jag således till 18 460 000 kronor. Denna uppskattning av överskottet har legat till grund för den förut förordade beräkningen av ersättningsanslagen.

I enlighet med vad jag i det föregående anfört har upprättats förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1948/49 (*Bilaga*).

Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels godkänna av mig i det föregående förordade grunder för redovisning och underhåll av befästningar och berggrum ävensom av övnings- och skjutfält samt flygfält;

dels godkänna omförmälda förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1948/49 (*Bilaga*);

dels ock för budgetåret 1948/49 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa följande anslag, nämligen

<i>Armén: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond, förslagsanslag</i>	kronor	18 872 000
<i>Marinen: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Marinens delfond, förslagsanslag</i>	»	6 898 000
<i>Flygvapnet: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond, förslagsanslag..</i>	»	12 005 000
<i>Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond, förslagsanslag</i>	»	6 030 000

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta af Sandeberg.

Bilaga.

**Försvarets fastighetsfonds inkomster och utgifter enligt staten för budgetåret
1947/48 samt enligt förslaget till stat för budgetåret 1948/49.**

	<i>Inkomster.</i>	1947/48	1948/49
<i>A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:</i>			
1. Arméns delfond		20 150 000	18 872 000
2. Marinens delfond		6 763 000	6 898 000
3. Flygvapnets delfond.....		11 757 000	12 005 000
4. Befästningars delfond.....		—	6 030 000
	Säger	38 670 000	43 805 000
<i>B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtta lokaler och markområden:</i>			
1. Arméns delfond		1 800 000	2 200 000
2. Marinens delfond		650 000	700 000
3. Flygvapnets delfond.....		400 000	430 000
	Säger	2 850 000	3 330 000
<i>C. Diverse inkomster:</i>			
1. Arméns delfond		415 000	404 000
2. Marinens delfond		742 000	750 000
3. Flygvapnets delfond		50 000	120 000
4. Befästningars delfond		—	1 000
	Säger	1 207 000	1 275 000
	Summa	42 727 000	48 410 000

Utgifter.

<i>A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:</i>			
1. Arméns delfond		10 185 000	9 842 000
2. Marinens delfond		3 055 000	3 328 000
3. Flygvapnets delfond		2 852 000	3 170 000
4. Befästningars delfond.....		—	3 600 000
	Säger	16 092 000	19 940 000
<i>B. Arsättning till värdeminskningskonto:</i>			
1. Arméns delfond, <i>förslagsvis</i>		2 680 000	2 790 000
2. Marinens delfond, <i>förslagsvis</i>		950 000	830 000
3. Flygvapnets delfond, <i>förslagsvis</i>		3 230 000	3 120 000
4. Befästningars delfond, <i>förslagsvis</i>		—	1 000 000
	Säger	6 860 000	7 740 000

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden för-
hyrda lokaler och arrenderade markområden:

1. Arméns delfond, <i>förslagsvis</i>	1 200 000	1 074 000
2. Marinens delfond, <i>förslagsvis</i>	100 000	400 000
3. Flygvapnets delfond, <i>förslagsvis</i>	225 000	795 000
4. Befästningars delfond, <i>förslagsvis</i>	—	1 000
	Säger	1 525 000 2 270 000

Överskott att tillföras riksstaten:

1. Arméns delfond	8 300 000	7 770 000
2. Marinens delfond	4 050 000	3 790 000
3. Flygvapnets delfond	5 900 000	5 470 000
4. Befästningars delfond	—	1 430 000
	Säger	18 250 000 18 460 000
	Summa	42 727 000 48 410 000